

Іван Полагута

КАЗКИ
ПРО СІРЕ МИШЕНЯТКО
ТА РУДОГО ХОМ'ЯЧКА

Київ
Задум Карпенко
2015

Кожна жива істота, навіть доросла, колись напевне не знала, що час неможливо зупинити, що озеро у спеку може зміліти, а ловити вітер – то марна справа. Як дізнавалося подібні таємниці буття мале Мишенятко, і що заради пізнання світу довелося перетерпіти його другу Хом'ячку? Що буває, коли поводитись так, як поводить себе ще малий, але вже хитруватий Ховрашок? Читайте у добрій і цікавій книзі київського казкаря Івана Полагути.

Іван ПОЛАГУТА. Казки про сіре мишенятко та рудого хом'ячка.
К.: Видавець Карпенко В.М., 2015. – 124 с.

ISBN 978-617-7071-21-0

© Текст Полагути І. М.

© Карпенко Вадим Миколайович, 2015 р.

Переклад українською та макет:

Юлія КАРПЕНКО

Редактор:

Вадим КАРПЕНКО

Художники:

Людмила КУБАЙ

Олексій КАРПЕНКО

Випуск у світ:

Катерина КУЗЬМЕНКО

ISBN 978-617-7071-21-0

ЯК МИШЕНЯТКО ЗУПИНЯЛО ЧАС

У полі неподалік від озера, стояв маленький будиночок. У ньому жили Сіра Миша та її Мишеня.

Щоранку Сіра Миша йшла на роботу. Вона завжди поспішала і їй завжди бракувало часу.

Сьогодні вона теж подивилася на годинник з маятником і схаменулася:

– Знову запізнююсь!

Поцілувала своє Мишенятко та й побігла.

Мишенятко залишилось одне. Воно сиділо на лавці, дивилось на годинник і думало: як допомогти мамі, щоб їй на все вистачало часу.

І тут Мишеняткові спало на думку: треба зупинити годинник. Стане годинник – і час зупиниться. Гарно придумав!

Мишенятко зупинило годинник і, радіючи, прибігло до Хом'ячка, який саме вийшов з дому та хотів іти збирати колоски. Привіталося з ним і сказало:

– Ходімо гуляти, Хом'ячку, ще встигнеш колосків назбирати. Ранок сьогодні буде довгий. Я час зупинив.

– Як? – запитав Хом'ячок.

– Дуже просто. Взяв і зупинив. Тепер у нас часу – скільки хочеш. І для відпочинку, і для роботи вистачить. Ходімо, кажу тобі!

– Ну, якщо так, то можна, – сказав Хом'ячок.

У полі вони нагулялися, нагналися досхочу та й повернулися до озера. Скупалися, вийшли на берег і лягли на траву обсохнути.

Лежали-лежали та й позасинали.

Прокинулись аж опівдні. Хом'ячок побачив високо в небі сонечко і настрій у нього пропав.

– Час обдурив нас, – сказав він Мишеняті. – Він не стояв на місті, а рухався.

– Ні, – заперечило Мишеня, – він не міг. Я ж його зупинив. Щось тут не так. Побіжу перевірю.

Мишеня прибігло додому і побачило маму. Сіра Миша саме готувала обід.

Мишеня подивилося на годинник – він не цокав.

– Як це? – спитало воно у мами. – Чому час іде? Я ж його зупинив!

Сіра Миша поглянула на сина і всміхнулася.

– Дурненький, – сказала вона. – Ти зупинив годинник, а не час. Часу ніхто й ніколи зупинити не зможе. Запам'ятай, синку.

«Он як» – подумало Мишеня. І йому стало соромно за його помилку. Воно й мамі не допомогло і Хом'ячка підвело.

ЯК МИШЕНЯТКО НОСИЛО БАБУСІ ПИРІЖКИ

Напекла якось уранці Сіра Миша пиріжків з капустою. Загорнула в лопух і сказала Мишеняті:

– Віднеси бабусі.

– Добре, мамо, – відповіло Мишеня. Взяло пиріжки й пішло до бабусі.

Біжить воно полем, а назустріч Ховрашок іде.

– Гей, Мишеня, куди біжиш-поспішаєш?

– До бабусі, – відповіло Мишеня. – Пиріжки з капустою несу.

– Смачні?

– Мабуть, смачні.

– Мабуть, – усміхнувся Ховрашок. – Треба знати точно. Дай перевірю. Я на пиріжках знаюся.

Узяв Ховрашок пиріжка та й ну куштувати. Куштує і прицмокує. А Мишенятко стоїть поряд, чекає.

З'їв Ховрашок пиріжка, погладив лапкою живіт і сказав:

– Ну що ж, добрий був пиріжок! Бабусі посмакує.
– От бачиш! – зраділо Мишенятко й побігло далі.
Спустилося в балку, а там Заєць. Зупинив він Мишеня і питає:

– Куди ти так поспішаєш, друже?
– До бабусі. Несу їй пиріжки з капустою.
– З капустою?! А капуста добре просмажена?
– Не знаю, – покрутило головою Мишеня. –
Думаю, добре.

– Треба перевірити, – сказав Заєць.
Узяв він пиріжка, з'їв і сказав:
– Таки добре просмажена.
– От бачиш, – усміхнулося Мишеня і, задоволене, помчало вперед. Вибігло з балки і за пагорбом побачило Лисицю.

– Здрастуй, Мишеня, – сказала Лисиця. – Куди це ти біжиш?

– Бабусі пиріжки з капустою несу.
– Пиріжки? – пожвавішала Лисиця. – І що, смачні?

– Ховрашок сказав, що смачні.
– Це добре, – похвалила Лисиця. – І капуста як слід просмажена?

– Як слід. Заєць у балці вже перевірів.
– Та-ак, зрозуміло. Але чи пиріжки досі запавні?
Не охололи?

– Не знаю, – розгубилося Мишенятко.

...зраділо Мишенятко й побігло далі. Спустилося в балку, а там – Заєць.
Зупинив він Мишеня і питає:
– Куди ти так поспішаєш, друже?

– Треба перевірити, – сказала Лисиця. – Дай мені пиріжка, я понюхаю. У мене гострий нюх.

Узяла Лисиця пиріжка і нюхає. Нюхне й очі від задоволення замружить. Нюхне й знову замружить.

Нюхала вона пиріжок, нюхала і – гам! – проковтнула. І в ту ж мить удавано зойкнула:

– Ой, Мишенятку, я не хотіла! Я випадково.

– А як же бабуся без пиріжків? – ледь не плакало Мишеня.

– Бабуся? – перепитала Лисиця. – Не турбуйся. Бабуся розумна, вона не образиться. Я сходжу до неї завтра вранці і розкажу, як усе було. А тепер прощай. Заєць мене чекає.

І Лисиця побігла в балку.

Мишеня схлипнуло й подалося до бабусі. Прийшло та й каже:

– Я ніс вам пиріжки, але тут тільки один залишився.

– А решту загубив?

– Ні, не загубив, – відповіло Мишенятко. – Один пиріжок з'їв Ховрашок. Перевіряв, чи смачний. Другий – Заєць, щоб знати, чи добре просмажена капуста. Третій Лисиця нюхала і випадково проковтнула. Вона прийде до вас завтра й сама все розкаже.

І Мишеня винувато поглянуло на бабусю.

Сіра Миша обняла його, приголубила й заспокоїла.

– Не засмучуйся, – сказала вона. – Я рада, що пиріжки посмакували Ховрашкові, Зайчикові й

Лисиці. Тепер усі знатимуть, які смачні піріжки пече твоя мама. А нам з тобою й одного вистачить.

Вона розламала піріжок навпіл і простягла половинку Мишеняті.

– Це тобі. Їж!

Мишенятко відкусило шматочок і, жуячи, подумало: «Яка хороша в мене бабуся. Добра! І мама теж хороша. І теж добра-добра! Завтра вона знов напече піріжків і я їх усі віднесу бабусі. Як же вона зрадіє!»

І Мишеня радісно всміхнулося.

ЯК МИШЕНЯ РЯТУВАЛО СОНЕЧКО

Гуляло якось Мишенятко біля озера. Пройшлося понад берегом туди-сюди, зупинилося, поглянуло на поверхню води і завмерло з подиву: в озері світилося сонечко.

– Овва, – прошепотіло воно. – Сонечко з неба впало. Треба кликати на допомогу Хом'ячка, щоб сонечко рятувати.

І побігло в город, де Хом'ячок лушив горох.

– Ти тут горохом живіт набиваєш, а там сонечко тоне! – крикнуло воно другові.

– Де?

– В озері! Де ж іще? – розсердилося Мишеня. – Біжімо скоріше, бо воно захлинеться.

Прибігли вони до озера. Відхекуючись, Мишеня показало лапкою:

– Дивись, як виблискує!

– Бачу, – сказав Хом'ячок. – Але нам до нього не дістатися. Воно дуже далеко.

– Нічого, доберемось, – відповіло Мишеня. – Зробимо з очерету пліт. Це неважко.

Зробили вони пліт і попливли. Зупинилися над тим місцем, де сонечко виблискує, всміхнулись один одному, а Мишеня й каже:

– Я пірну пошукаю, а ти міцно тримай мене за хвостика.

Підняло хвостика, дочекалося, щоб Хом'ячок міцно за нього вхопився, і занурилось у воду вниз головою. Широко розкинуло лапки і махає ними, сонечко намагає. Наковталось води, стомилося, вилізло на пліт відсапатися та й каже:

– Я до нього не дотягнувся.

– Давай я спробую, – сказав Хом'ячок і пірнув в озеро.

Але він теж повернувся без сонечка.

– Нема там сонечка, – сказав він Мишеняті. – Я все обшукав. Порожньо на дні.

– Як це нема? – обурилося Мишеня. – Он же воно, дивись!

Хом'ячок глянув: сонечко було на тому самому місці. Що за диво? Набрав Хом'ячок у груди повітря й пірнув знову. І знову дарма.

– Де ж воно поділося? Невже розчинилось?

Тут у небі набігла темна хмара і сонця в озері не стало.

– Все, – ображено сказало Мишеня. – Пропало. Не світиться. – І напалося на Хом'ячка: – Який же ти незграбний! Сонечко розтоптав! Теж мені, нирець!...

Додому Мишеня повернулося таке сумне, що мама стурбовано спитала:

– Що сталося?

– Сонечко потонуло, – схлипнуло Мишенятко. – Впало в озеро і згасло.

– Он воно що! – розсміялася Сіра Миша. А потім обняла сина і заспокоїла: – Не плач. В озері було не сонечко, а його віддзеркалення. Сонечко ніколи не падає з неба. Воно там міцно тримається. Світить і у воді відображається. А коли хмари його закривають, то й відображення зникає.

– То воно не пропало?

– Авжеж ні!

– Як добре! – застрибало Мишенятко. – Побіжу скажу Хом'ячкові, що сонечко не пропало, не потонуло.

Усміхнулося мамі, вискочило з будиночка і поспішило до друга.

ЯК МИШЕНЯТКО ВЧИЛОСЯ ЛІТАТИ

Сиділо якось уранці Мишеня біля будиночка. Роздивлялося довкола й думало, що б це його такого корисного зробити. Аж гульк – пташка з-за гірки випурхнула й полетіла над самою землею. «Як

цікаво! – подумало Мишеня. – Мабуть, і я так зможу».

Зраділо воно з такого відкриття й побігло до Хом'ячка. Знайшло його та й каже:

– Ходімо, Хом'ячку, на гірку. Подивишся, як я літатиму.

– Та як же ти полетиш? – здивувався Хом'ячок. – У тебе ж і крил немає. Чим ти махатимеш?

– А лапки нащо? – відповіло Мишеня. – У мене їх аж чотири.

– Добре, ходімо, – погодився Хом'ячок.

Прийшли вони до гірки, піднялися нагору. Розігналося Мишенятко, підстрибнуло, щоб підлетіти якнайвище, замахало ніжками й покотилося з гори як м'ячик.

Хом'ячок підбіг до нього, співчуває:

– Забився, бідолашний. Так гепнутись!

– Я не впав, – заперечило Мишеня. – Я приземлився.

– Ні, впав, – наполягав Хом'ячок. – Я ж бачив.

– Нічого ти не бачив! – розізлилося Мишеня.

– Тоді чого ж ти далі не полетів? Чого? – спитав Хом'ячок.

– Бо подув зустрічний вітер. Довелося приземлитися. Зрозумів?

– А-а. То, може, іще раз спробуєш? – запропонував Хом'ячок.

– Ні, – похитало головою Мишенятко. – З гірки не те. Треба якось по-іншому.

– Як по-іншому?

– Дай подумаю, – сказало Мишенятко. Воно вірило, що обов'язково полетить. Стояло і міркувало, як же йому краще полетіти. А Хом'ячок дивився на нього й чекав.

– Усе, – всміхнулося Мишеня. – Придумав. Треба за вітром бігти. Ясно? Зробімо так: ти піднімеш мене над собою, добряче розженешся, відпустиш і я полечу. Але якщо вітер зміниться, хапай мене за хвостика і міцно тримай.

Підняв Хом'ячок Мишеня високо-високо і помчав по полю. Добряче розігнався і відпустив.

Мишенятко тут же беркицьнулось. Хом'ячок ледве встиг його за хвостика схопити.

– Ой, боляче! – закричало Мишеня. – Ти нащо мене за хвоста смикаєш?

– Я не смикаю, – сказав Хом'ячок. – Я тримаю. А ти висиш і сам смикаєшся.

– Ні, смикаєш. Я відчуваю.

– Не смикаю!

Посварилися вони й розбіглись по домівках.

А назавтра помирилися і знову пішли в поле.

– Тепер я обов'язково полечу, – сказало Мишеня Хом'ячкові. Я все продумав. Ти тільки добряче розженись.

Хом'ячок підняв його над головою і бігом по полю, аж у вухах засвистіло. Розігнався й відпустив Мишенятко. У цю мить і вітер попутний звідкись налетів. Підхопив Мишеня й проніс кілька метрів у повітрі. Мишеняткові від радості дух забився. Воно

навіть не відчуло, як упало на грудку землі. Скочило на ніжки й затанцювало від радості.

Хом'ячок підбіг до нього, застрибав на місці, наче заведений, і закричав щосили:

– Ура! Мишенятко літати навчилося!

ЯК МИШЕНЯТКО ДОПОМАГАЛО ХОМ'ЯЧКОВІ

Прийшло якось сіре Мишеня до рудого Хом'ячка і покликала його до озера купатися. Хом'ячок відмовився:

– Нема часу. Треба до зими готуватися.
– Ще встигнеш. День довгий. Ходімо.
– Йди сам. Я колоски збиратиму.
– А можна і я з тобою?
– Будь ласка, – зрадів Хом'ячок. – Удвох навіть краще. Скоріше впораємося.

Прийшли вони на пшеничне поле. Набили рюкзаки колосками й почимчикували назад. Ідуть та сопуть обидва. Не до балачок їм: за плечима тяжкий вантаж.

Пройшли з півдороги. Тут Мишеня відчуло, що стомилося, геть знесилося. Зупинилося воно, поклато на землю рюкзак і саме поряд сіло.

– Все, – каже, – не можу. Сил більше нема. Лапки не тримають.

– Бачу, – сказав Хом'ячок. – Бери свій рюкзак і залазь мені на плечі – понесу!

Посадив Хом'ячок до себе на рюкзак Мишеня й поніс. Прийшли до комори.

Повитрушували з мішків вантаж і знову в поле.

На зворотному шляху Мишеня знову знеслилося. Знову довелося йому їхати на Хом'ячкові.

Те саме сталося й утретє. А потім і вчетверте.

– Може, я тобі заважкий? – зітхає Мишеня. – Ти скажи, я не ображусь.

– Що ти, – заперечив Хом'ячок. – Навпаки! Ти мені дуже допомагаєш. Бачиш, яку гору колосків ми з тобою наносили! Сам би я стільки не назбирав!

– Якщо так, то добре, – погодилося Мишенятко.

Коли настав вечір, вони закінчили роботу і лишилися задоволені.

– Ну, Мишенятко, дякую тобі! – сказав Хом'ячок другові, – ти мені дуже допоміг. Узимку приходь на млинці – запрошую! Нагодую від пуза.

На цьому й розійшлись.

Скоро дмухнули північні вітри, вдарив мороз і випав сніг. Одяглося Мишенятко тепленько і пішло до Хом'ячка.

– Хом'ячку, це я! Відчиняй! Приймай гостя!

З-за дверей – ні звуку.

– Он як? – образилось Мишеня. – Зачинився й мовчиш? Обдурив мене? Млинців пожалів? Якщо ти такий, то їж їх сам! Я тебе більше й знати не хочу, ненажера!

Тупнуло лапкою й побігло.

До самої весни до Хом'ячка не навідувалось. А як розтанув сніг, вискочило з будиночка, дивиться: Хом'ячок стоїть, на сонечко дивиться, очі мружить. Побачив він Мишенятко – і до нього:

– Мишенятко! Друже дорогий! Привіт!

– Не підходь! – закричало Мишенятко. – Ти мені більше не друг. Ти – брехун!

Хом'ячок аж оторопів.

– Ти що? Чого ти, Мишенятку? – пробурмотів він. – Ти ж мені... наче брат рідний!

– То чого ж ти взимку не впустив мене до себе? Я стукав-стукав, а ти навіть не відгукнувся. Чому?

– Та я... я... Спав, мабуть... Не чув. Я б відчинив.

– То йди спи собі далі! – відрубало Мишеня й шмигнуло у свій будиночок.

Побачила Сіра Миша, що Мишеня сумне ходить і спитала:

– Чого насупився? Невже з Хом'ячком посварився?

– Посварився, – відповіло Мишенятко. – Мамо, він мені взимку навіть дверей не відчинив. Навіть не відгукнувся.

– Та він же не чув, синку!

– Як не чув? Я голосно стукав.

– Він спав, – усміхаючись пояснила мама. – Розумієш? Взимку хом'яки сплять. Прокинуться, поїдять і знову засинають. І так до самої весни.

– То що, я дарма на нього ображаюсь?

– Авжеж, дарма, мій хороший.

– От лишенько! – зажурилося Мишеня. – Негайно піду і попрошу в нього пробачення.

І побігло до Хом'ячка.

ЯК МИШЕНЯТКО ПРОГАНЯЛО ХМАРКУ

Якось уранці прокинулося Мишенятко, глянуло у вікно, а там – дощ. «Ой, як погано», – подумало воно. Сіло біля вікна, чекає поки дощ перейде.

Чекало воно, чекало, а погода на краще не змінюється. Вже й обід минув, а дощ усе періщить. І кінця-краю йому не видно.

«Не буде сьогодні сонечка», – зажурилося Мишенятко. Притислося носиком до вікна і розглядає хмару. Раз подивилося, вдруге. Бачить, не рухається хмара. Висить над самісіньким вершечком старого дуба і наче завмерла на місці.

«Ага, ясно!» – здогадалося Мишеня. Зіскочило з лави й побігло до Хом'ячка.

– Гайда, Хом'ячку, хмару проженемо.

– Як же її проженеш? Подумай, вона ж не в полі, а в небі. Ми до неї не дістанемо.

– Дістанемо, – відповіло Мишеня. – Виліземо на дуба й проженемо. Вона ж увесь час над дубом висить. А знаєш, чому?

– Не знаю.

– А я знаю. Тримається за нього! Зрозумів?

– Та невже?! – Хом'ячок навіть рота роззявив од подиву. – Он як! Яка хитрюща. Якщо так, то ходімо її проганяти.

І вони пішли до дуба.

По дорозі зайшли до Ховрашка, щоб і його з собою взяти. Утрюх усе-таки надійніше. Але Ховрашок не захотів іти.

– Не можу. В дощ я відпочиваю!

– Ну то й валяйся собі, ледащо нещасне! – розсердилося Мишеня. – І без тебе обійдемося. Ходімо, Хом'ячку.

Прибігли до дуба й обережно полізли вгору. Долізли до самого вершечка та й ну кричати, проганяти хмару. А вона не йде.

– Треба її палицею налякати, – сказав Хом'ячок.

Знайшли вони палицю. Вилізло Мишенятко Хом'якові на плечі, щоб бути ближче до хмари, і стало палицею розмахувати в повітрі:

– А на тобі, хмаро! На тобі! Знатимеш!

Било воно хмару, било, оступилось, не втримало рівноваги та й полетіло вниз. Але до землі не долетіло. Пощастило йому: зачепилося хвостиком за сучок і повисло. Висить на сучку і прислухається, де ж Хом'ячок?

А Хом'ячок отямився від переляку і кличе друга:

– Мишенятко, ти живий?

– Живий, живий!

– Молодець! – закричав Хом'ячок, швиденько злязючи з дерева. – Як же тобі пощастило. З такої висоти впав і живий. Не розбився.

– Та я не впав, – відгукнулося Мишеня. – Я стрибнув. Палицю хотів на льоту спіймати – хмара вибила!

– А-а, – сказав Хом'ячок. І тут він побачив Мишенятко.

– Ти що, висиш? – здивувався він.

– Так, – відповіло Мишенятко.

– А навіщо?

– Видивляюсь, де ж палиця впала. Згори видніше.

– Та я її миттю знайду! – сказав Хом'ячок. Знайшов у траві палицю, повернувся й подав Мишеняткові.

Вхопилося воно за палицю і до Хом'ячка перебралося.

– Ну, тепер стережися, хмаро! – погрозив Хом'ячок і хотів уже лізти на вершечок дуба. Але Мишеня його зупинило. Сказало, що вже вечоріє, скоро настане ніч, пора додому повертатися.

– А хмару ми завтра проженемо, – пообіцяло воно Хом'ячкові.

Спустилися вони на землю і розійшлися по домівках.

А вночі подув сильний вітер, поніс за собою хмару і небо знову стало чисте й блакитне.

Мишенятко встало з ліжка, дивиться – сонечко у вікно світить.

– Та невже? – здивувалося Мишенятко. – Хмара зникла. Злякалася нас з Хом'ячком і втекла! Які ж ми молодці!

Скочило на лапки і застрибало від радості.

– Здрастуй, Мишеня! – сказала Лисиця. – Куди це ти біжиш?
(До казки «Як мишенятко носило бабусі пиріжки»)

ЯК МИШЕНЯТКО ШУКАЛО ЗЛОДІЯ

Якось захотілося Мишеняті ріпки. А де її взяти? Вдома немає, у Хом'ячка теж. У Ховрашка ніколи й не було.

Прийшло Мишеня до рудого Хом'ячка і сказало:

– Давай виростимо ріпку.

– Давай, – погодився той.

Пішли вони в поле. Вибрали добре місце, перекопали його і посадили ріпку.

Зійшла ріпка. Їй би рости та й рости, однак вологи в землі не вистачає: дощів нема. Ще трохи – і засохне ріпка.

Стали Мишенятко з Хом'ячком її рятувати: воду з озера носять, поливають. А до озера далеченько йти. Поки збігають туди й назад, грядка вже висохла.

Вирішили вони зробити свій ставок. Знайшли поблизу улоговину, розчистили, утрамбували землю на дні, щоб вода не просочувалась, наповнили озерною водою і поливають ріпку зранку і ввечері.

Тепер уже земля не встигає за день висохнути – водою поряд.

А спека стає дедалі нестерпніша.

Помітили друзі, що ставок швидко міліє.

– Від чого він міліє? – розгубились вони. – Може, Ховрашок воду краде? От нахаба!

Прибігли до нього – ображаються, вимагають пояснень. А Ховрашок їм каже:

– Нащо мені ваша вода? Я й без неї обійдуся: поливати мені нічого. Не ображайте мене. Йдіть собі звідси!

Збентежилися Мишенятко з Хом'ячком: помилились вони. Не винен Ховрашок. Але якщо не він, то хто ж тоді краде воду?

– Знаєш, – сказало Мишенятко другові, – будемо чергувати біля ставка. Я – до обіду, а ти – після. Так і спіймаємо злодія!

Вийшло вранці Мишеня в поле – вартує. Чесно вистояло своє чергування, та нікого не зловило. Хом'ячок його змінив.

А спека надворі така, що дихати важко!

Сів Хом'ячок під кущик у холодочку та й прислухається: чи не йде хто, чи не крадеться повз нього? Але довкола тихо... Все наче вимерло.

Увечері з'явилося Мишеня.

– Ну що, Хом'ячку, бачив когось?

– Нікого. Усе гаразд.

«Дивно, – подумало Мишенятко і підійшло до ставка: води в ньому майже не лишилося. – Який же це гаразд? Це негаразд!».

– Ти проспав злодія! – розсердилося. – Чим тепер ріпку поливати? Чим?

Хом'ячок глянув на ставок, а він і справді геть обмілів, уже й дно видно. Просто диво та й годі.

– Кажи, хто тут був?! Я тебе питаю, – вимагає Мишенятко.

– Не знаю. Нікого не було. Я б побачив, – сказав Хом'ячок.

– Ех ти, сонько нещасний! – закричало Мишеня. – Прогавив злодія? Тепер сам носи воду в ставок. Я тобі не помагатиму.

Махнуло лапкою на Хом'ячка та й пішло собі.

А як заспокоїлося й повернулося додому, спитало в мами:

– Як мені спіймати злодія?

– Це ж якого злодія? – не зрозуміла Сіра Миша.

– Того, що воду краде у ставку.

– Ти його не спіймаєш, синку, – сказала мама. – Це сонечко п'є воду: випаровує її своїм жаром. От і міліє твій ставок.

– Так?! – здивувалось Мишенятко. – А я думав...

І не сказавши більше ні слова, побігло до Хом'ячка, щоб розповісти йому про дивного злодія і допомогти поливати ріпку.

ЯК МИШЕНЯТКО РОЗГАДУВАЛО ТАЄМНИЦЮ

Розбудила якимось Сіра Миша Мишенятко, поцілувала й каже:

– Уставай, ранок надворі! Я вже йду. На роботу запізнююсь.

І побігла.

Мишенятко зістрибнуло з ліжка, зробило зарядку, вмилося, поснідало – і до озера. Глянуло й здивувалося: вода в озері не блакитна, а сіра-сіра!

– Чого це так? – захвилювалося воно. – Може, Хом'ячок знає?

Прибігло Мишенятко до Хом'ячка і повідомило стривожено:

– Біда! Вода в озері посіріла. Не знаєш, що з нею сталося?

Хом'ячок постояв, подумав та й каже:

– Не знаю.

– То так би зразу й сказав. Нащо ти час тягнув, думав?

– Згадував.

– Як ти міг згадати, якщо не знаєш?

– Вибач, я про це не подумав, – винувато сказав Хом'ячок і похнюпився.

– Та нічого, – заспокоїло його Мишеня. – У Ховрашка запитаємо. Може, він знає.

А Ховрашок у цей час спав у полі під кущем. Розплющив він очі, побачив Мишенятко з Хом'ячком і занепокоївся:

– Знову сварити мене прийшли?

– Та ні, – всмінулося Мишенятко. – У нас важливіша справа. Вода в озері сьогодні не блакитна, а сіра. Як це пояснити?

– Дуже просто. Якщо вода блакитна, то й колір у неї блакитний. А якщо вода сіра, то й колір – сірий.

– Це зрозуміло, – незадоволено сказало Мишеня. А чому так буває? Поясни!

– Я ж тобі й пояснюю: якщо вода сіра, то й...

– Годі! – Розгнівалося Мишеня. – Не пояснюй більше. Торочиш одне й те саме – якщо, якщо! Сам

ти сірий! Ходімо, Хом'ячку. Нічого він до пуття не знає.

Пішли звірята від Ховрашка до озера і цілий день просиділи на березі. Все думали, що ж з водою сталося. Але так і не збагнули.

Увечері, коли поверталася додому Сіра Миша, то побачила стурбованих малят, розпитала, сіла поряд і сказала:

– Колір води залежить від кольору неба. Якщо небо сіре – то й вода сіра. Блакитне – і вода в озері блакитна. Сама ж вода безбарвна, тому й набирає кольору неба.

– А-а, зрозумів! – вигукнуло Мишенятко. – Сьогодні було хмарно.

– Правильно, – підтримала Сіра Миша й встала. – Ну а тепер пора додому. Вже пізно.

І розвела дітей по домівках.

ЯК МИШЕНЯТКО ДОПОМАГАЛО ХОМ'ЯЧКОВІ ЛІКУВАТИСЯ

Прийшло якось Мишеня до Хом'ячка вдень, а той у ліжку лежить.

– Ти що й досі спиш? – здивувалося Мишеня.

– Ні, – сказав Хом'ячок. – Я не сплю, я хворію.

– І давно хворієш?

– Ще зранку.

– Шкода, – зажурилося Мишеня. – Я думав, ми в полі побігаємо, а ти захворів. Хочеш, я по лікаря збігаю? Він тебе швидко на лапи поставить.

– Не потрібен мені лікар, – сказав Хом'ячок. – Мене час вилікує.

– Час?! – здивувалося Мишеня. – Невже час уміє лікувати?

– Так, – підтвердив Хом'ячок. – Так мама сказала.

– Якщо так, то почекаємо, – погодилося Мишеня. Помовчало й запитало: – А він скоро прийде?

– Не знаю. Мабуть, скоро.

– Гаразд, – заспокоїлося Мишенятко. – Чекатимемо. А поки його немає, я напою тебе липовим чаєм з медом.

Напоїло воно Хом'ячка чаєм, вкутало ковдрою, сіло на лаву й чекає, коли час прийде.

Чекало-чекало й заснуло.

А як прокинулося, дивиться – вже вечір. І Хом'ячок поряд стоїть усміхається:

– А я вже здоровий. Одужав.

– Як?! – здивувалося Мишеня. – Зовсім-зовсім?

– Так.

– Не розумію, – розгубилося Мишенятко. – І хто тебе так швидко вилікував?

– Час, – сказав Хом'ячок. – Хто ж іще?

– А ти його бачив?

– Як? Я ж спав!

Мишеня поглянуло на двері: вони були зачинені.

– Ех, – обурено зітхнуло Мишенятко. – І як це ми його прогавили? – Але одразу заспокоїлось,

подумавши, що Хом'ячок одужав, і завтра вони цілісінький день бігатимуть по траві. Від цієї думки на душі йому стало легко й весело. Воно попрощалося з другом і поспішило додому.

Удома Мишеня розповіло мамі, що сталося з Хом'ячком, і спитало:

– А що, мамо, час усіх-усіх лікує?

– Усіх, – відповіла Сіра Миша. – А ти сьогодні навіть допоміг йому, напоївши Хом'ячка чаєм. І прискорив одужання.

– Ой, як добре! – застрибало від радості Мишеня. Поцілувало маму та й пішло спати.

ЯК МИШЕНЯТКО ОБГОРОДЖУВАЛО РІПКУ

Сиділи якось Мишеня з Хом'ячком біля свого городу і милувалися ріпкою. Мишенятко піднялось і сказало другові:

– Чогось я боюся за ріпку. Ану ж її вкрадуть?

– Хто вкраде? – здивувався Хом'ячок. – Нікому.

– Е-е, не скажи! Охочі знайдуться. От хоч би й Ховрашок, наприклад. Або куций Заєць. Чи ще хтось! Усі її бачать – хто йде, одразу помічає. Треба її обгородити.

– А чим? – спитав Хом'ячок. – Травою?

– Ні, – відповіло Мишеня, – сухим очеретом. Біля озера його повно.

Прийшли вони до озера та й ну очерет заготовляти. Збирають і до ріпкиносять. Стараються, без перерви працюють.

До вечора Мишенятко стомилося й пішло додому відпочивати.

Зранку прокинулось – і на город побігло. Дивиться: очерет увесь погризений. «Хто ж це таке зробив?» – подумало Мишеня.

Роззирнулося й помітило за кущем Ховрашка. Той щойно прокинувся і солодко позіхав, протираючи очі. То он хто винуватець!

– Ах ти ж волоцюго! – крикнуло Мишенятко. – Я тобі покажу, як чуже добро псувати.

Схопило палицю й кинулося до Ховрашка. Але той вчасно схопився й ну тікати. Мишеня – за ним. Біжить і кричить:

– Стій! Я кому кажу – стій! Усе одно дожену!

Воно, звісно, не наздогнало б утікача, але Ховрашкові не пощастило: налетів він на Хом'ячка і впав, а як підвівся, то Мишенятко було вже поряд.

– Ну що, втік? – крикнуло Мишенятко. – І замахнулося на Ховрашка палицею.

Ховрашок відскочив убік, і палиця влучила в Хом'ячка – хрясь його по спині!

Хом'ячок зойкнув і аж зіщулився від болю.

Мишеня кинуло палицю і винувато забелькотіло:

– Вибач! Я не навмисне. Цілився в Ховрашка, а він відскочив. Тебе підставив, злодюга!

– Сам ти злодюга! – озвався Ховрашок. – Розмахався тут. Що я тобі – барабан, щоб боки під

палицю підставляти? Не знаю, чого ти взагалі до мене присікався.

– Не знаєш? А хто очерет погриз? Хто? Що, не ти?

– Не я!

– А, не ти! – розсердилося Мишенятко й грізно пішло на Ховрашка. Але Хом'ячок зупинив друга.

– Не сварися, Мишенятку, – сказав він. – Це я погриз. Думав, що тільки покуштую, та захопився.

– Ти?! – здивувалося Мишенятко. – Навіщо?

Хом'ячок відвернувся й тільки зітхнув.

– Він зуби сточував, – відповів за нього Ховрашок. – Вони в нього постійно ростуть. І йому треба об щось їх сточувати. Усі хом'яки так роблять.

Мишеня ображено похитало головою:

– А чому ти мене не попередив?

– Соромився, – сказав похнюплено Хом'ячок. – Тому й мовчав.

– Ну ти й дивак! – повеселішало Мишеня. – Та гризи скільки хочеш! І очерету мені не шкода, і паркана теж. Аби тобі було добре. А ти – повернулося воно до Ховрашка, – вибач, за те що я тебе образив.

– Гаразд, – махнув лапою Ховрашок. – Забудьмо про це.

І попрощавшись, він пішов у поле, шукати спокійнішого місце для відпочинку. А Мишенятко з Хом'ячком пішли поливати ріпку.

ЯК МИШЕНЯТКО ХОТІЛО СТАТИ СХОЖИМ НА ХОМ'ЯЧКА

Стояв чудовий ранок. Яскраво світило сонечко і всі польові мешканці радо купалися в його сліпучому промінні.

І лише Мишеняті не було весело. Вранці мама сказала йому, що воно надто худе, не те що Хом'ячок. У того щоки повні, мов надувні подушки.

Це дуже засмутило Мишенятко. Зажурене, воно сиділо біля вікна, зітхало й думало про те, що ж йому робити, як собі допомогти. Однак нічого придумати не могло.

Та раптом у голові йому сяйнула думка: треба роздути щоки повітрям. Воно глибоко вдихнуло і стало їх надувати. Тут прийшов Хом'ячок, привітався й питає:

– Мишенятку, чого ти вдома сидиш? Ходімо в полі погуляємо. Он який гарний день.

– Я не піду, – відмовилося Мишенятко.

– Не підеш? Чому?

– Не можу. В тебе щоки як щоки – великі! А в мене непомітні, пласкі й запалі.

– То й що?

– Та нічого, – насупилося Мишеня. – Наді мною всі сміятимуться.

Хом'ячок від подиву закліпав очима.

– Ну ти фантазер, – сказав він Мишеняті. – Не вигадуй, не буде ніхто з тебе насміхатися. Та якщо це для тебе так важливо, набери в щоки повітря.

– Пробував, не виходить, – буркнуло Мишеня. – Довго не витримаю. Задихнусь.

– Тоді розтягни щоки лапками і так потримай. Вони й розтягнуться.

Мишенятко спробувало – марно! Що ж робити? Воно почухало потилицю, поморщило лоба й раптом підстрибнуло від радості:

– Придумав! Треба горохом розтягувати. Неси хуленько горох!

Хом'ячок збігав додому, приніс гороху, і Мишеня одразу ж набило ним ротика. Мордочка в нього стала кругленька мов м'ячик.

Хом'ячок помацав пружні Мишеняткові щічки й лишився задоволений.

– Тепер точно розтягнуться. Ти тільки горох до ранку не випльовуй і не ковтай, – сказав він Мишеняті та й пішов додому.

Мишенятко залишилося саме. Лягло на лаву й спокійно дихає носом.

А в обід з'явилася мама. Подивилась на сина і злякалась:

– Синку, рідненький, що сталося? Як ти опух! Ой лишенько! – І одразу почала збиратися: – Я зараз. Я миттю. Покличу лікаря.

Мишенятко заперечливо захитало головою: не треба, мовляв, лікаря. Але Сіра Миша ще більше занепокоїлась:

Бідолашний! І голос утратив! От біда!

Вона в розпачі кинулася до дверей.

– Мамо, повернись! – Виплюнувши на підлогу горох, крикнуло Мишенятко. – Я здоровий!

Мати зупинилася й підійшла до малого.

– А що ж таке, синку?

– Мамо, мамо! – сказало засмучено Мишеня. – Ти мені все зіпсувала.

– Що зіпсувала? Поясни!

– Все, – сумно махнуло лапкою Мишенятко. – Сама ж казала, що в мене щічки худенькі. От я й спробував їх розтягти, щоб стати схожим на Хом'ячка. А ти... Ех!

Сіра Миша ніжно всміхнулася.

– Синку, – сказала вона, – запам'ятай, рідненький: ти ніколи не будеш схожим на Хом'ячка. Ти народився Мишенятком і будеш ним все життя. А Хом'ячок буде хом'ячком. Так встановила природа. Зрозумів?

Мишеня кивнуло головою, але все одно спитало стурбовано:

– А щічки? Такі й зостануться?

– Не турбуйся, вони скоро поправляться. От побачиш! Ти тільки добре їж. Ну йди. Йди погуляй. Бо вже й так засидівся вдома.

І Сіра Миша легенько підштовхнула його до дверей.

Мишенятко вискочило надвір і одразу пірнуло в сонячні хвилі. Наповнене приємними пахощами поле ніжилося в золотому сяйві. Навкруги було так прекрасно, що Мишенятко від радості голосно заспівало.

До нього знову повернувся гарний настрій.

«Дивно, – подумало Мишенятко і підійшло до ставка:
води в ньому майже не лишилося. – Який же це гаразд? Це негаразд!»
(До казки «Як мишенятко шукало злодія»)

ЯК МИШЕНЯТКО І ХОМ'ЯЧОК ЛИШИЛИСЯ З ЧУЖИМ ХВОСТОМ

Сталося це посеред літа. Прибігло Мишенятко на свій город, щоб ріпку полити, дивиться, а там чийсь сліди.

– Хом'ячку! – гукнуло воно друга. – Це ти наслідив біля ріпки?

– Ні, – сказав Хом'ячок. – Не я.

Мишенятко зосереджено гмикнуло й почало вивчати сліди. Дивилося й думало: «Хто ж тут топтався? Ага! – здогадалося воно. – Ховрашок! Треба знайти і провчити нахабу!»

Розшукали Мишеня з Хом'ячком Ховрашка, привели до городу і на сліди показали:

– Твоя робота?

– Слухайте, – образився Ховрашок, – що ви до мене чіпляєтеся? З кожною дурницею відразу до мене. У всіх гріхах мене звинувачуєте. Та я вашу ріпку вже десятою стежкою обходжу. Мені й дивитися на неї гидко!

– Брешеш! – крикнуло Мишенятко. – А ну став свою лапу на відбиток – перевіримо!

Ховрашок поставив. Слід не збігався з його лапою.

– Це ж треба! Справді не твої вм'ятини.

– А я вам що казав? – огризнувся Ховрашок.

– Добре, йди. Ми помилились.

Ховрашок сердито фиркнув і пішов геть. Навіть не озирнувся жодного разу.

– Погано ми повелися, – зітхнув Хом'ячок. – Дарма образили Ховрашка.

Мишенятко мовчало. А що тут скажеш? І так зрозуміло, що вони помилилися. «Завтра треба буде попросити у Ховрашка пробачення», – вирішило Мишенятко. І раптом воно почуло, як за ріпкою щось шарудить. Зазирнуло туди і побачило Ящірку, що порпалася в землі. «Ага, зловмисниця! Зараз я її впіймаю!»

Але Ящірка, побачивши звірят, пустилася навтьоки.

– Друже! – закричало Мишенятко до Хом'ячка. – Хапай її, бо втече!

Хом'ячок напрочуд спритно стрибнув – і схопив утікачку за хвіст.

– Ага, попалася! – зрадів він. – Іди-но сюди, я тебе роздивлюся.

Глянув – і замовк, побачивши відірваний хвіст.

Мишенятко жахнулося.

– Душогубе ти кровожерний! – напалося воно на друга. – Вирішив силу свою показати? Відірвав слабшому за себе хвоста та й радий?

Хом'ячок виправдовується:

– Я не відривав. Слово честі!

Але Мишенятко його не слухало. Усе йому пригадало. І свого хвостика, за який Хом'ячок його смикав, коли Мишеня вчилася літати. І те, як узимку друг не впустив його в дім. Нічого не забуло – все пригадало!

Нарешті заспокоїлося та й каже:

– Хвоста треба негайно повернути.

Стали вони шукати Ящірку. Все поле оббігали та не знайшли. Аж через кілька днів зустріли. Ящірка злякалась і хотіла тікати, але Мишенятко її заспокоїло.

– Ми прийшли зробити добре діло, – сказало воно. – Просимо пробачення за грубо відірваний хвіст і хочемо його повернути.

Та ящірка чомусь не зраділа і прийняти хвоста відмовилась:

– Він мені не потрібний. Беріть собі.

– Чому? – здивувалося Мишенятко.

– А тому. У мене вже інший хвіст, новий.

– Як це – новий? – розгубилося Мишеня. – Відірвані хвости не відростають!

– У вас – ні, а в нас – відростають. Тому старий хвіст я залишила вам. Так роблять усі ящірки, коли рятуються од ворогів. Ну, бувайте. Я побігла.

– Чекай, – попросив Хом'ячок. – А що ти робила біля ріпки?

– Нічого особливого. На сонечку грілася. Там дуже зручно.

– Зрозуміло, – сказав Хом'ячок. – А хвоста ти все-таки забери. Він же твій.

– Ні, ваш. Ви його здобули, ви й володійте.

І Ящірка зникла в траві.

Друзі здивовано презирнулися та й пішли на город.

Ішли не поспішаючи. Мишенятко насвистувало щось веселе, Хом'ячок мовчав. Ішов і заклопотано думав: що його робити з ящірчиним хвостом? Йому він не потрібен, Мишеняткові – теж. Де його подіти? Може, підкинути Ховрашкові?

ЯК МИШЕНЯТКО ВОЮВАЛО З ВУЖЕМ

Якось вийшло Мишеня з дому й почуло на озері чийсь плач. Підійшло до берега і побачило Жабку.

– Що сталося, тітонько Жабко? – запитало воно. – Чому ви плачете?

– У мене горе, – сказала Жабка. – Злий Вуж зводить зі світу моїх жабенят. Щодня на них полює. Скоро всіх переловить. А я нічого не можу вдіяти.

– Який негідник! – розсердилося Мишеня. – Я йому покажу, як малих кривдити! Де він зараз?

– За отим кущем ховається.

Підбігло Мишенятко до куща, зупинилось і гукнуло:

– Вуж, де ти є! Ану покажись!

А Вуж у цей час дрімав на камені: на сонечку грівся. Почув він Мишенятків голос, підвів голову й витріщив на малого заспані очі:

– Це що за пискля тут з'явилося?

– Я не пискля, я – Мишенятко. І я не дозволю тобі кривдити жабенят. Виходь, битися будемо.

Вуж поворухнувся на камені і солодко позіхнув.

– Не буду, – сказав він. – Я вже ситий і битися не хочу. Хочу спати. Приходь завтра. Вранці зустрінемось – і я заодно поснідаю.

– Добре, – погодилося Мишеня. – Я прийду. Тільки не надумай до ранку втекти.

Звістка, що Мишенятко битиметься з Вужем, облетіла всіх польових мешканців. Дійшла вона й до Шуліки. Йому розповіла про це Сова, коли він сидів на телеграфному стовпі і старанно чистив своє пір'я. Звістка так здивувала пернатого хижака, що він навіть витягнув шию і широко роззявив дзьоба:

– Оце Мишенятко! Ну й сміливе! Обов'язково полечу подивлюся. Вуж – сильний суперник.

Цілий вечір у полі точилися розмови про майбутню битву Мишенятка з Вужем. Польові мешканці тривожилися, зітхали: «Загине Мишеня, загине!»

Хом'ячок переконував його відмовитися від двобою. Казав, що це небезпечно і може погано скінчитися. Але Мишенятко затялося:

– Я дав слово і не зламаю його. Я не боюся Вужа!

Хом'ячок перестав відмовляти друга й сумно сказав:

– Роби як знаєш!

Зранку вони пішли до озера. Мишенятко – попереду, Хом'ячок дріботів слідом на певній відстані. Думка про те, що вони йдуть на певну смерть, Хом'ячка аж ніяк не тішила. Йому важко було стримуватись і не тремтіти. Нарешті його

остаточно охопив страх. Хом'ячок зупинився і каже Мишеняті:

– Далі йди сам. А то Вуж побачить, що нас двоє, злякається і втече. Краще я сховаюсь у кущах, так буде надійніше.

– Як хочеш, – відповіло Мишенятко.

А Вуж на нього вже чекав. Водив головою з боку в бік і нетерпляче бив по піску хвостом. Поблизу на зеленому пагорбі юрмилися глядачі. Тут були Ховрашок, Тушканчик, Заєць, Їжак, Перепел, Сова. Усі з цікавістю чекали на маленького сміливця. Прилетів і Шуліка, опустився поряд з Вужем і шумно склав великі крила. Вуж перехопив його погляд і занепокоївся. «Я пропав, – приречено подумав Вуж. – Якщо проковтну Мишеня, то не уникнути мені гострих кігтів Шуліки. Він мене з'їсть. Треба швиденько повзти звідси». І він став обережно відповзати від птаха. Але тут прийшло Мишеня, високо підняло палицю і кинулося на Вужа:

– На тобі за маленьких жабенят! На!

Вуж швидко поповз у кущі, та Мишеня не відставало: бігло поряд і раз за разом било його, приказуючи:

– На тобі! На тобі, черв'як безногий!

Нарешті Вуж не витримав і заскімлив:

– Вибач мені, хоробре Мишенятко, відпусти.

– А жабенят кривдитимеш?

– Ні! Присягаюся своїми дітками – жодного більше не зачеплю.

– Добре, – задоволено сказало Мишенятко. – Повірю. Але знай: зламаєш слово – порятунку не жди!

Вуж швидко ковзнув у кущі і щез у заростях. Шуліка зневажливо гмикнув і з повагою глянув на Мишенятко:

– Молодець! Ти – справжній герой!

– Слава Мишеняткові! – гримнуло дружно з пагорба. Зі схованки вискочив Хом'ячок, став поряд з Мишенятком і оголосив:

– Це мій друг! Моє виховання. Такий самий безстрашний, як і я! – І, гордо випнувши груди, стукнув себе по них лапкою.

Їх оточили звірята, вітаючи з перемогою. Сміялися, стрибали і висловлювали героєві своє захоплення. А в озері хором заспівали жабки. Вони оспівували Мишенятків подвиг.

ЯК МИШЕНЯТКО І ХОМ'ЯЧОК ХОДИЛИ НА КРАЙ ОЗЕРА

Добре літом у полі. Мишенятко й Хом'ячок цілими днями гуляли на свіжому повітрі. Бігали, гралися й купалися в озері. Якось після купання Мишенятко сказало другові:

– Велике в нас озеро. Кінця-краю не видно. Ходімо подивимось, де воно закінчується?

– Давай!

Зібралися і рушили в дорогу.

Ідуть берегом, природою милуються.

Довго йшли, а кінця-краю не видно. Побачили у воді Жабку, запитали:

– Чи далеко до кінця озера?

– Далеко. Звідси не видно!

– А ти давно тут пірнаєш?

– Давненько! З самого дня народження.

Мишенятко ледь не пирснуло зо сміху:

– Я не про день народження питаю.

– А про що?

– Про те, чи давно ти сьогодні плаваєш.

– Давно. Ще зранку.

– А туди, де закінчується озеро, плавала?

– Нащо? Мені й тут добре.

– Надто любиш ти, тітко Жабко, вдома сидіти – сказало Мишенятко. – Проплавала все життя в одній заводі й рада. Ну та нехай. На все добре тобі! Ми з Хом'ячком далі підемо.

І знову вони в дорозі.

Сонце вже почало сідати, а озеро ще тягнеться й тягнеться вдалечінь.

– Може, повернемося? – занепокоївся Хом'ячок. – Вечоріє вже.

Тут вони побачили чийсь маленький будиночок.

– Дивися, – здивувалося Мишенятко. – Будинок такий самий, як у нас з мамою! Зайдемо подивимось, хто в ньому живе.

Постукали в двері – тиша. Ще раз постукали – ніхто не відповідає. Смикнули за ручку – відчинилися двері. Ввійшли в будинок і Мишенятко

ще більше здивувалося, побачивши свою лаву, столик і годинника.

– Це ж наші речі! Як вони тут опинились? А-а, – здогадалося воно. – Їх украли. Але хто? Ходімо, Хом'ячку, заховаємося, почекаємо на злодія.

Заховалися звірята в рівчаку та й лежать, чекають. Чують, хтось іде. Мишенятко визирнуло зі схованки і побачило свою маму. «Її теж украли, – злякалося воно. – Треба рятувати!»

Вискочило із засідки і кинулося до мами. Схопило за лапку, тягне за собою.

– Тікаймо, мамо! Біжімо звідси!

Сіру Мишу охопила тривога, і вона поспішила за сином. А Мишеня біжить і її підганяє:

– Швидше, мамо! Швидше, а то побачать!

Мама сповільнила біг і запитала:

– Хто нас побачить, синку?

– Грабіжники. Ті, що наші речі вкрали і перенесли в цей будинок.

– Які грабіжники? – здивувалася Сіра Миша і зупинилась. – Це ж наш з тобою будинок.

– Ні! – заперечило Мишенятко. – Наш далеко звідси. Він лишився позаду, коли ми з Хом'ячком пішли шукати де закінчується озеро.

Мамі все стало зрозуміло. Вона полегшено зітхнула й спитала:

– Ви йшли берегом?

– Так. А що?

– Просто ви обійшли довкола озера і повернулися додому. Тільки з іншого боку.

- Як це? Не розумію, – сказало Мишенятко.
- Дуже просто, – відповіла мама. – Озеро наше – кругле. А якщо йти по колу, то обов'язково прийдеш туди, звідки вийшов. Бачиш, як усе просто.
- І справді так вийшло! – вигукнуло Мишеня. – Ура, Хом'ячку! Ми обійшли довкола озера! Ми справжні мандрівники!

ЯК МИШЕНЯТКО І ХОМ'ЯЧОК ПОЗНАЙОМИЛИСЯ З ВИДРОЮ

Якось Мишенятко і Хом'ячок гуляли біля озера й побачили незнайому тваринку. Вона сиділа на березі й старанно чистила свою коричнево-буру шубку.

- Ти хто? – запитали вони.
- Я – Видра, – відповіла незнайомка. – А ви – Мишенятко і Хом'ячок.
- Хіба ти нас знаєш? – здивувалися звірята.
- Так. Ви живете біля цього озера. А мене ви не бачили тільки тому, що я рідко буваю на суші. Вдень я зазвичай відпочиваю в норі, а коли настає ніч, плаваю в озері.
- Ти плаваєш в озері?!
- Ще й як! – усміхнулася Видра.
- Мишеня їй не повірило:
- Ти не можеш плавати! З таким важким хвостом одразу потонеш!
- Не потону!
- А я кажу – потонеш!

– Ні, не потону! Я добре плаваю, – не здавалася Видра.

Мишенятко розгнівалось:

– Сама на себе подивися! Куди тобі плавати такий незграбній. Тебе навіть Хом'ячок обжене. Правду я кажу?

Хом'ячок виставив груди і поважно роздув щоки:

– Де їй зі мною змагатися!

– Чула? – пожвавішало Мишеня.

– Це пусті слова. Хай доведе, який він плавець.

– Добре, – погодилося Мишеня. – Завтра побачиш. Приходь на це саме місце. Тільки не спізнуйся.

На тому й розійшлись.

А вранці прийшли до озера, де вже були Ховрашок, Тушканчик і Заєць. Ті прибігли раніше, стояли збоку й чекали, коли почнеться змагання.

Мишеня позначило лозинкою старт, визначило фініш і суворо нагадало плавцям:

– Плисти тільки уздовж берега!

Потім крикнуло:

– Увага, на старт!

Почекало, підняло лапку і різко опустило її вниз:

– Руш!

Видра безшумно попливла. Хом'ячок забарабанив лапками по воді і теж поплив, але просувався він повільно. Видра від нього швидко віддалялася.

Побачивши таке, Мишенятко на березі заметушилося.

– Хто ж так гребе? Хто? – у відчаї крикнуло воно другові. – Ти під водою греби лапками, а не барабань ними!

Спіткнулося об камінчик і ледь не наступило на жабеня. Те злякалося, підстрибнуло і скочило Хом'ячкові на спину.

Хом'ячок зойкнув і на мить зупинився. А потім раптом закрутився на воді і перелякано заверещав на все озеро:

Гвалт! Топлять! Рятуйте!

Ховрашок пирснув зо сміху і пішов у поле. За ним потяглися Тушканчик і Заєць. Дивитися далі було нецікаво: кінець змагання був усім зрозумілий.

А Видра, почувши відчайдушний Хом'ячкові крик, повернулася назад. Пірнула, підставила плавцеві-невдасі свою спину, й обережно винесла його з води на берег.

Хом'ячок звалився на землю, і лежав з заплющеними очима і тяжко дихав, а Мишенятко стояло і сварило його.

Видра не витримала й заступилася за Хом'ячка.

– Не треба його лаяти, – сказала вона. – Він старався як міг. Але ж він не винен, що з нього кепський плавець.

Однак Мишенятко не вгамовувалось.

– Заспокойся, – сказала Видра. – Не шуми. Ти теж не обігнав би мене в озері.

– Чому? – здивувалося Мишеня.

– А тому, що ви з Хом'ячком живете тільки на суші. А я – на суші й у воді. Тому я так швидко плаваю.

Мишенятко замовкло, подумало трохи, почухало лапкою за вухом і винувато зітхнуло:

– Бачу, що я погарячкував. І Хом'ячка дарма насварив.

– Дарма, – підтвердила Видра.

Мишенятко з повагою поглянуло на Видру і запропонувало:

– А хочеш, ми будемо тебе щоранку провідувати?

– Будь ласка. Я не проти, – сказала Видра. І, легко ковзнувши в озеро, заховалась у глибині.

ЯК МИШЕНЯТКО І ХОМ'ЯЧОК ВИТЯГЛИ РІПКУ

Прекрасно жилося Мишеняткові біля озера. Мама зранку бігла на роботу, а воно йшло з Хом'ячком у поле. Друзі не забували про свою ріпку: поливали і оберігали її.

Нарешті настала пора збирати врожай.

Стали звірята біля ріпки один навпроти одного й потягли її за бадилля. Кожен у свій бік. Не виходить ріпка. Смикнули ще раз. Не піддається ріпка.

– Овва! – здивувався Хом'ячок. – Глибоко ж вона вросла в землю. Ми її не витягнемо.

– Витягнемо, – сказало Мишенятко.

Покликали на поміч Зайця, Ховрашка і Тушканчика.

Схопились усі разом за листя і потягли кожен до себе. Не вилазить ріпка!

– Ти ба, яка сильна! – здивувався Ховрашок. – Як міцно тримається!

– І триматиметься, – сказав Хом'ячок. – Ти ж не тягнеш як слід.

– Я не тягну? – образився Ховрашок. – Поглянь, у мене навіть жили на животі понабухали – так я стараюсь.

– Не від того вони понабухали, – сказав Хом'ячок.

Ховрашок аж підстрибнув від образи:

– Ну, Хом'ячку, це вже занадто! Я не дозволю себе ображати.

І кинувся на Хом'ячка з кулаками.

Але тут саме прилетів Горобчик, і Ховрашок, побачивши його, зупинився. А Горобчик сів і каже:

– Ви неправильно тягнете ріпку. Її треба тягти не в усі боки, як ви, а всі разом і в один бік. Так люди роблять.

Сказав і полетів у своїх справах.

Мишенятко розставило звірят по зросту. Зайця – біля самої ріпки, інших – за ним. Смикнули дружно – і витягли ріпку.

– От які ми молодці! – похвалився Ховрашок. – Тепер пригощай нас, Мишенятко. Ріпки на всіх вистачить.

– Може, почекаємо до обіду? – запропонувало Мишенятко. – Її ж треба хоч почистити.

– Ні, – хитнув головою Ховрашок. – Зараз давай. Нема сили чекати. Ніжки від утоми дрижать – так я напружувався!

– Ну добре, – погодилося Мишеня й порізало ріпку на рівні часточки. А Хом'ячок подав їх гостям.

Нарешті з'їли останній шматочок. Звірята підвелися, прощаються. Ховрашок погладив лапкою живіт і каже:

– Отепер наївся. Дякую!

Коли всі пішли, Хом'ячок сумно зітхнув:

– От і немає більше ріпки. Помічники з'їли. Ні шматочка нам не лишили.

– Нічого, не сумуй! – заспокоїло Мишенятко друга. – Виростимо ще одну ріпку і наїмося!

Вони всміхнулися один одному й пішли до озера.

ЯК МИШЕНЯТКО ХОДИЛО ДО ХОВРАШКА НА ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ

Якось увечері Мишенятко зустріло біля свого будиночка Ховрашка. Зупинилось і ввічливо вітається:

– Добрий вечір, Ховрашку!

Ховрашок кивнув головою і врочисто промовив:

– Дороге Мишенятко! Завтра в мене день народження. Приходь у гості. Буду радий тебе бачити.

– Прийду, – сказало задоволене Мишенятко. – І Хом'ячка з собою приведу.

– Ні, Хом'ячка не треба! – заперечив Ховрашок. – Будемо тільки удвох: ти і я. І – все, більше нікого! Хай це буде наша таємниця. Більше нікому не кажи.

– Добре, – погодилося Мишеня. – Не скажу.

– Домовились! – зрадів Ховрашок, повернувся було йти, та раптом згадав:

– Мало не забув. Твоя мама пече дуже смачні піріжки. Принось. Вип'ємо чаю з піріжками. Знаєш, як смачно?

– Знаю, – засміялося Мишенятко. – Я ж їх їв.

На світанку воно швидко встало, вмилося, набрало повний кошик піріжків і пішло до Ховрашка. Привітало його з днем народження і поставило кошика на столі. Ховрашок приніс чайника і вони сіли чаювати.

П'ють чай з піріжками і розмовляють.

Наїлися, напилися й вийшли на зелену траву.

– Ну як моє частування? – запитав Ховрашок Мишенятко.

– Було дуже смачно. Дякую!

Ховрашок став у величну позу і гордо сказав:

– Я їм тільки смачне. Не смачне – не приймаю. Ну гаразд, бувай! Піду посплю під кущем.

Позіхнув і пішов спати.

Мишеня забрало порожній кошик і пішло до озера. А ввечері зазирнуло до Хом'ячка. Той сидів і старанно чистив горох.

– Гайда, Хом'ячку, розізнаймося! – покликала друга.

Ховрашок кивнув головою і врочисто промовив:
– Дороге Мишенятко! Завтра в мене день народження.
Приходь у гості.

– Не можу, – сказав Хом'ячок. – Бачиш, я працюю?

– Шкода. Та нічого, завтра побігаємо.

– Завтра я теж не можу, – похмуро відповів Хом'ячок. – Гуляй без мене.

Мишенятко образилося й пішло.

А через день знову зайшло до Хом'ячка. Той уже чекав на нього. Вони швидко зібралися й помчали гуляти в поле. Біжать, а на зустріч їм – Заєць. Іде, весь морквою обвішаний. Крекче, зігнувшись під вагою.

– Кому ти моркву несеш, Зайчику? – питають.

– Ховрашкові! У нього сьогодні День народження. Будемо святкувати.

– Як? – здивувалося Мишенятко. – Він же його відсвяткував. Іще позавчора. Я був у нього, вітав.

– А я – вчора, – розгублено сказав Хом'ячок. – Дивно. Невже він щодня Дні народження святкує?

Мишенятко задумалось.

– Знаю! – здогадалося воно. – Ну й Ховрашок! От же ж хитрун! Вигадав свої Дні народження, щоб попоїсти смачненького. І дурив нас по черзі. Ходімо до нього. Подивимось, що він нам скаже.

Але Ховрашок і на думці не мав виправдовуватися. Вислухав обурених звірят і спокійно каже:

– Не розумію, чого ви сердитесь? Силоміць я вас до себе не тяг. Самі приходили. І частування несли добровільно. Не скупилися: Тушканчик салату жменю приніс, Мишенятко – піріжків з капустою, а

Хом'ячок на солодкий горох розщедрився. Тепер і Заєць прийшов – стоїть, потом обливається. Та не потрібна мені його морква! Хай несе назад!

– Е ні, нема дурних! – крикнув Заєць. – Не потягну! Я тобі не носильник, щоб моркву туди-сюди тягати. Сам носи!

І кинув моркву Ховрашкові до ніг.

Ховрашок і не поворухнувся. Вдавав спокійного, хоч у душі радів, що Заєць лишив усю моркву йому. Стояв і, примруживши очі, ледь-ледь усміхався.

Мишенятко не витримало й розгнівано крикнуло:

– Ти просто безсовісний!

А тоді озирнулося на Зайця з Хом'ячком і з жалем закінчило:

– Що тут вдієш? Ховрашок він і є Ховрашок. Нічим його не діймеш. Лише час згаяли. Ходімо звідси!

І вони розійшлися хто куди, не бажаючи розмовляти з брехуном.

ЯК ХОВРАШОК ГОРОХ СІЯВ

Саджав якось Заєць капусту в полі, а повз нього біг Ховрашок. Зупинився та й питає:

– Зайчику, що це ти робиш?

– Капусту саджаю, – відповідає Заєць. – Виросте – зберу, і взимку буду ситий.

– Це ти чудово придумав, – сказав Ховрашок. – Треба й мені про себе подбати. Може, поряд посіяти горох? Ти не проти?

– Сій. Поле велике.

Приніс Ховрашок гороху і розкидає по полю – сіє.

Не сподобалося це Зайцеві. Похитав він головою і каже:

– Не можна так, сусіде. Ти спершу землю розпуши, а тоді – сій.

– Та-а. І так виросте!

Розкидав Ховрашок горох і гуляти побіг. І не приходив на город ані разу.

А Заєць за капустою доглядає, будяки вириває, поливає щодня зранку і ввечері. Старається! Не помітив, як весна промайнула і настало літо – так запрацювався.

Якось зустрів його на дорозі Ховрашок. Зрадів, питає:

– Ну як там урожай, росте?

– Росте! Приходь, подивишся.

– Ніколи, – каже Ховрашок. – Я до Тушканчика в гості поспішаю. Прощай!

Отак і пробігав по гостях ціле літо.

Восени прийшов збирати врожай. Стоїть і не розуміє: що таке? Одна трава навкруги, а гороху нема. Зате в Зайця виросла чудова капуста. Головки великі, соковиті, рівненькими рядами стоять. Приємно подивитися.

Розсердився Ховрашок. Напався на Зайця:

– Це ти мій горох з'їв! Ти!

Прибігли на крики Мишенятко, Хом'ячок і Тушканчик, питають:

– Що трапилось?

– Вухань мій горох з'їв! – закричав Ховрашок. – Я сіяв, старався, а він його з'їв. У-у, ненажера!

– Не було тут ніякого гороху, – сказав Заєць.

– Брехня! – заверещав Ховрашок. – Ти мені сам казав, що врожай росте. Казав?

– То й що?

– Як це що! Де ж він?

– Чекай, – втрутилося Мишеня. – Ану розкажи, Зайчику, справді так усе було?

– Я йому про свій врожай казав. Запрошував подивитися.

– А він що?

– Відмовився. Ніколи йому. Все по гостинах бігав. От і пробігав свій горох.

– Нічого не розумію, – сказало Мишенятко. – А що ти на це скажеш, Хом'ячку?

Хом'ячок погладив лапкою животика й солодко ковтнув слину:

– Шкода, що гороху немає.

– Та де ж йому взятися? – сказав Заєць. – Він навіть не сходив. Спитайте, як Ховрашок його сіяв. Землі не перекопував, не розпушував. Розкидав горох, – і край. А потім жодного разу тут не з'явився.

– Тепер усе ясно, – засміялося Мишенятко. – Ледар ти, Ховрашку. Хотів без мороки врожай виростити, гульвісо горластий! Іди собі, гуляй далі.

Мишенятко й Хом'ячок пішли. Пострибав і Тушканчик, презирливо фиркнувши на Ховрашка.

Заєць провів їх поглядом і взявся збирати капусту. А Ховрашок стояв поряд, опустивши голову, й мовчав. Йому було соромно.

ЯК ПІВЕНЬ ВІТЕР ЛОВИВ

Жили собі кури. Добре їм було: двір великий, просторий, місця для всіх повно! Одне погано: почав до них вітер зранку прилітати. Налетить, мов розбійник лісовий, розкидає зерно з годівничок, переверне на землю корито з водою і летить далі.

— Злодій! — гнівалися кури. — І ніхто його не впіймає, не покарає.

Слухав їх молодий Півник, та якось і почав вихвалитися:

— Я його зловлю!

— Де тобі! — замахали крильми кури. Ти ще молодий! Та й не знає ніхто, звідки він прилітає.

— Я знаю, — пропищало Мишенятко. Воно сиділо біля годівнички і гризло пшеничне зерно.

Кури з цікавістю повернулися до нього:

— Ти знаєш, звідки прилітає вітер?

— Знаю, — відповіло Мишеня. — Він прилітає з глибокої балки за полем. Я там був. Він дуже злий! Я ледве втік — так злякався!

— Нічого, я не злякаюся, — заявив Півник і пішов спочивати, сили набиратися.

Назавтра прокинувся рано-вранці, ще до сходу сонця. Вискочив з курника, перелетів через паркан і побіг у поле.

Зупинився біля балки, розгорнув крила якомога ширше і чекає, коли вітер у балці прокинеться.

На небі зійшло сонечко – і вітер справді прокинувся. Засвистів тонко, і в груди Півникові вдарив.

Півник – раз, і крила міцно зімкнув. Відчуває, ворухнеться хтось під ними. Зрадів, і на пташиний двір подався. Біжить і кричить на все своє півняче горло:

– Я його зловив! Зловив!

Обступили Півника кури, кудкудакають:

– Ану покажи!

Розвів Півень крила, а з-під них Мишеня на землю випало. Спочило на лапки, труснуло голівкою і на Півника зі слізьми накинулось:

– Думаєш, як ти великий і сильний, то можна мене душити?

– Як це сталося? – здивувались кури.

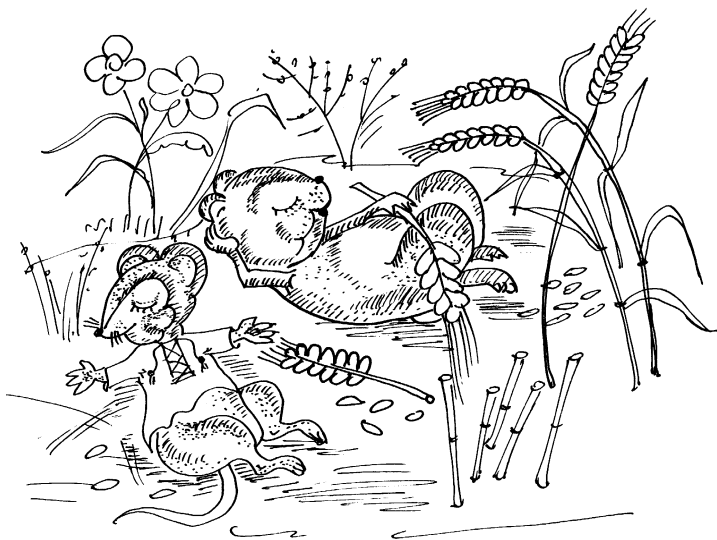
– Як! Як! – закричало Мишенятко. – Я в балці сидів. Хотів подивитись, як він вітер ловитиме. А вітер подув і поніс мене. Я кричу Півникові: «Стережись!» А він хап мене крильми і кричить: «Зловив! Зловив!» Так можна й задушити.

І ображене Мишеня побігло у свій будиночок.

Кури поглянули на Півника, перезирнулися і весело закудкудакали.

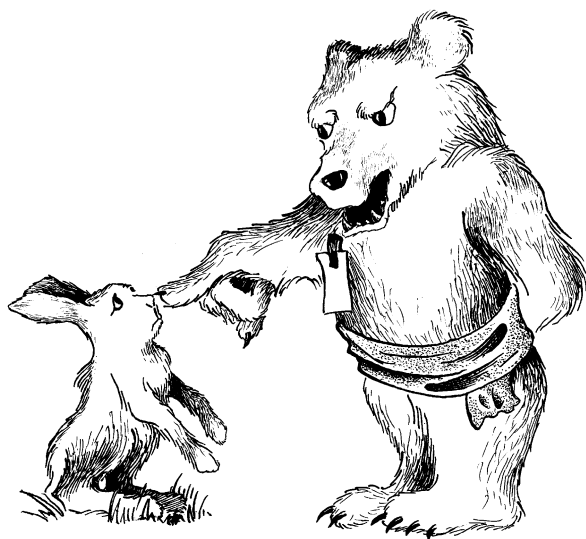

Покудкудакали та й розбрелися по двору. А Півник так і лишився стояти: від сорому не міг і з місця зрушити. Стояв і думав: «Тепер мене хвальком дражнитимуть. Ех! І чому не зловився мені вітер? Чому?»»

ХТО НАЙДОБРИШИЙ

ПРИГОДИ ТРИКОЛІСНОГО ВЕЛОСИПЕДИКА

Біля Студеного моря жив у сім'ї рибалок маленький хлопчик Дениско. Якось на літо батьки відправили його в Україну – де, в невеличкому селі під Києвом, жила його бабуса. Хлопчику тут сподобалось. Бабуса подарувала йому триколісний Велосипедик, і Дениско цілими днями катався на ньому біля бабусиного двору. Так минали дні за днями.

Одного разу, зранку, Велосипедик не дочекався хлопчика.

– Куди подівся Дениско? – запитав він у бабусі.

– Додому його повезли, – відповіла бабуса. – Він поспішав і не встиг з тобою попрощатися.

Велосипедик засмутився.

Три дні він стояв під столом і засмучено зітхав. А потім викотився з-під столу і сказав бабусі:

– Поїду я до Дениска. Сумно мені без нього.

І покотився на північ.

Опівдні він виїхав на якусь галявинку, озирнувся, і завмер від захоплення: на яскравій квітці сидів великий красивий Метелик. Він підкотився до нього й запитав:

– Чим ви займаєтесь?

– Граюся, – відповів Метелик. – Давайте гратися разом?

– Давайте, – погодився Велосипедик.

– Тоді наздоганяйте! – гукнув Метелик. Пурхнув, і полетів. Велосипедик подався за ним. Він так

поспішав його наздогнати, що, забувши про обережність, звалився з урвища в озеро. На щастя, він упав на неглибоке місце і повністю не затонув, але колеса міцно зав'язли в мулі.

«Не вибратися мені звідси», – з прикрістю подумав Велосипедик і схлипнув.

– Чуєте? Він – плаче, – почувся близенько чийсь шепіт. Велосипедик замовк, придивився і побачив жабок.

– Ти плачеш? – запитали вони.

– Пробачте, – сказав він. – Я ненароком впав у цю велику калюжу і трохи забився.

– Ква-ква! Який невихований! Це не калюжа, а озеро. Наш дім. Ми живемо тут, і квакаємо. А ти іди звідси!

– Не можу. У мене колеса зав'язли в мулі.

– Тоді тебе іржа з'їсть, – сказали жаби, і пірнули на дно.

Велосипедик закрив очі: хай собі, як буде!

Раптом поряд залунали чийсь голоси. Він розкрив очі і помітив пліт, на якому стояли бобри.

– Ти хто, браконьєр? – запитав старий Бобер.

– Ні. Я триколісний Велосипедик, до Дениски на північ їду. Ось і звалився випадково у воду.

– Він не звалився! Він сам стрибнув! Ми бачили! Тепер його іржа з'їсть!

– Цить! – гримнув старий Бобер на жабок і стукнув веслом по плоту: – Ось що, хлопці, – сказав він бобрам. – Велосипедику потрібно допомогти. Всім за борт – швидко!

Бобри дружно підняли його на пліт і переправили на інший берег озера. Велосипедик відсапався, подякував бобрам за допомогу, і покотився стежиною на північ.

Він їхав та й їхав, не зупиняючись, і не помітив, як настав вечір. Зненацька стало прохолодно і вітряно. Небо вкрилося хмарами, і скоро пішов дощ. Велосипедик розгублено зупинився – він не знав, що йому робити.

– Вам холодно? – несподівано пропищав чийсь тоненький голос. – Це я, Кажан. Пробачте, що вас потурбував.

– Так, – відповів Велосипедик. – Я змок до останнього гвинтика і мені дуже холодно.

– Бідолашка, – пропищав Кажан. – Їдьте швидше за мною. Я відведу вас в печеру.

Велосипедик енергійно закрутив колесами і скоро опинився в сухій і просторій печері.

– Це мій дім, – сказав Кажан. – Тут сухо. Відпочивайте, а мені час на полювання.

Він полетів і Велосипедик залишився сам. Він не став чекати Кажана, зручніше вмотився і заснув.

Прокинувся він разом з сонечком. Пошукав Кажана та не знайшов. Де ж той подівся?

– Я тут, – почувся зверху тоненький писк. Велосипедик глянув угору й побачив під стелею Кажана. Він висів униз головою.

– Доброго ранку! – привітався Велосипедик. – Час прокидатися. Надворі вже день.

– Для вас він день, а для мене – ніч, – сказав Кажан, солодко позіхнув і закрив очі.

Велосипедик не став йому заважати, покинув печеру і покотився до лісу, що темнів віддалік.

Опівдні він під'їхав до густих дерев. З лісу віяло прохолодою і Велосипедик подумав, що він, нарешті, приїхав на північ. Поглянув уперед і побачив Вовка. Під'їхав до нього і запитав:

– Шановний Вовче, це північ?

– Так, – збрехав сірий розбійник. – Ласкаво просимо в гості!

– А де Дениско? Чому його немає?

– Я відведу тебе до нього, – сказав сірий дурисвіт і привів його у своє лігво. Вовченята одразу почали сваритися поміж собою, вхопившись за Велосипедик усіма лапами. Кожне тягнуло його до себе.

Велосипедик відбився від них своїми педалями і відкотився убік. Це не сподобалося Вовку. Він загарчав, схопив Велосипедик і викинув у болото. Той спробував вибратися з болота, але не зміг, хоч як не крутив своїми педалями. Врешті-решт, потроху він заспокоївся і задрімав.

Прокинувся Велосипедик від курликання журавлів. Птахи сіли якраз край болота і вожак підійшов до Велосипедика.

– Вибачте, – сказав він. – Ми – журавлі. Летимо з крайньої півночі і дуже стомилися. Ви дозволите нам тут відпочити?

— Ви летите з крайньої півночі? — здивувався Велосипедик. — Хіба північ не тут?

— Ні, — відповів вожак. — Північ далеко звідси. До неї потрібно летіти багато днів і ночей.

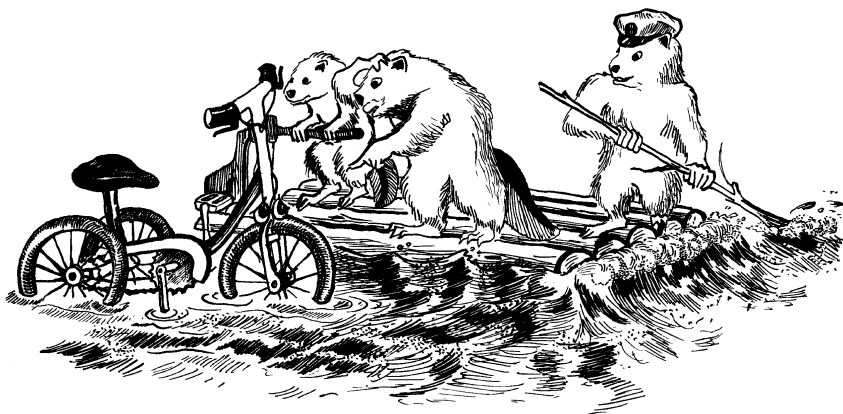
— Значить Вовк обдурив мене, — схлипнув Велосипедик і розказав Журавлю про те, що сталося. Журавель замислився. Походив трішки довкола і сказав:

— На північ вам не дістатися — далеко вона. Повертайтеся краще додому, до бабусі.

— Я б повернувся, але мені ніколи не вибратися з цього болота.

— Не турбуйтеся. Ми вам допоможемо, — прокурливав вожак і покликав до себе журавлів.

Птахи ухопили Велосипедик дзьобами і, допомагаючи собі сильними крилами, витягли його з болота на суше. Він чемно подякував, попрощався з ними і покотився темним лісом назад до бабусі.

Але йому знову не пощастило – заблукав. Всю ніч їздив він по лісу і вранці знову потрапив до Вовка. Той знову схопив його, прив'язав до високої гілляки на старому дубі і, залишивши висіти, подався геть у своїх справах.

– Я не хочу, не хочу висіти на дереві! – відчайдушно вигукнув Велосипедик, і Луна рознесла його голос далеко довкола.

...Скільки він так провисів, Велосипедик не пам'ятав. Якось уночі його розбудив знайомий тоненький голос:

– Гей, Велосипедику, прокиньтесь. Це я, Кажан. Я від Луни дізнався про вашу біду. Потерпіть ще трішки, зараз прибіжить Білочка і ми вас врятуємо.

– Я вже тут, – відгукнулася зверху Білка. Вона стрибнула на гілку і звільнила невдачу від міцного, туго зав'язаного мотуззя. Кажан підставив йому свої крила і м'яко опустив на землю.

Велосипедик зрадів, закрутив педалями і покотився по знайомій доріжці додому. Він, звичайно ж, устиг подякувати Кажану і Білці за порятунок та попрощатися з ними, і тепер поспішав якомога швидше вибратися з цього страшного лісу.

Вранці він виїхав на узлісся і зустрів знайомих бобрів.

– Я повертаюся до бабусі! – крикнув він їм. – Дуже поспішаю. Боюся, що за мною вже женеться Вовк.

– Тоді поспішай, – відповіли бобри. – Ми затримаємо його в лісі.

Велосипедик виїхав з лісу і щодуху помчав по чистому полю. А скоро з лісу до нього долинув відчайдушний вовчий крик. Це бобри звалили велике дерево, і воно притисло до землі злого хижака. Боятися тепер було нікого і Велосипедик поїхав спокійніше. До нього знову повернувся хороший настрій і він голосно заспівав.

Тут він почув дзижчання в небі. Глянув угору та побачив величезну бабку. «Доспівався», – прошепотів сам до себе Велосипедик і завмер на місті.

Бабка зависла над ним і сказала:

– Не бійтеся, я – Вертолїт. Працюю у бобрів. Вони послали мене, щоб я переніс вас через озеро. – Вертолїт підняв його повітря, переніс над водою і опустив на галявину. Велосипедик упізнав її. Знайомий Метелик, що сидів на яскравій квітці, покликав його гратися, але він заперечливо похитав кермом:

– Не можу. Поспішаю до бабусі...

Чимдуж поїхав вузькою стежиною і ввечері вже був удома.

– Я не знайшов Півночі, – сказав Велосипедик бабусі. – Я чекатиму Дениска вдома. Він же приїде до нас влітку, правда?

– Правда, – відповіла бабуся, витерла з нього пилюку, зафарбувала всі подряпини і поставила його під стіл.

Велосипедик закрив очі і одразу заснув. Спав та бачив уві сні Крайню Північ, Студене синє море і Дениска. Йому там було радісно й тепло.

ЯК ВЕДМІДЬ ЗНАЙШОВ КНИГУ ПРИРОДИ

Жив у лісі бурий Ведмідь. Він був суворий, але справедливий: нікого не карав без причини. Лісові звірі та птахи поважали Ведмедя і завжди зверталися до нього зі своїми бідами.

Ведмідь дуже любив мед. Завів бджолину пасіку біля свого барлогу й цілими днями сидів на пеньку та пив чай з медом.

Одного ранку він не почув дзижчання бджіл і дуже здивувався. Зазирнув у один вулик – пусто. Зазирнув у другий – теж пусто. Всі вулики перевірів, та в жодному не знайшов бджіл.

Зупинився Ведмідь посеред пасіки і тільки лапами розвів. Не розуміє: куди поділися бджоли? Раптом чує – Кедрівка летить і на весь ліс гукає:

– Біда, Ведмедю! Біда! Кедри в лісі засохли!

Ведмідь не повірив Кедрівці:

– Не може бути!..

А Кедрівка йому:

– Засохли, Ведмедю! Засохли! Сама бачила! Ой, біда! Ой, біда!

«Дивно, – подумав Ведмідь. – Навіщо засихати кедрам? Посухи немає. Земля волога. А вони засохли, і бджоли кудись пропали».

Стоїть він і не може зрозуміти, звідки така біда прийшла.

А Кедрівка квапить його:

– Думай швидше, Ведмедю. Думай. Ти у нас головний в лісі. Рятуй кедри. Без кедрових горіхів не вижити мені. Ой, горе! Ой, горе!

– Та помовч уже! – нагримав Ведмідь на Кедрівку. – Розойкалась тут! Зовсім мені баки забила. Гукни Сороці – хай Пугача покличе, разом подумаємо, як цю біду відвести.

– Та нема ж Сороки! – закричала Кедрівка. – Ти що, й цього не знаєш? Сорока теж пропала!

– От тобі й на! – Ще більше здивувався Ведмідь. – І Сорока пропала? Та-ак. Це вже геть погано. Тоді клич Пугача сама.

Злітала Кедрівка, знайшла Пугача. Передала, щоб ішов до Ведмеда.

Пугач дізнався про біду, похитав головою і став ходити біля барлогу туди та сюди. Ходить, думає. Ведмідь теж сидить на пеньку і лоба морщить. А Кедрівці нетерпеливиться, не сидиться на місці. Літає над ними, квапить:

– Швидше! Швидше думайте!

Походив Пугач, зупинився і став думати вголос:

– Значить, так. Бджоли пропали? Пропали. Сорока зникла? Зникла. Кедри засохли?

– Засохли! Засохли! – закричала нетерпляче Кедрівка. – Не тягни, Пугаче! Говори, що надумав!

Пугач почував лапою дзьоб, подивився на Кедрівку, потім на Ведмеда і серйозно сказав:

– Думаю, хтось порушив Книгу Природи.

– Ні, – заперечив Ведмідь. – Вона у мене в барлозі. На лаві лежить. Там її нікому було чіпати.

– І все-таки треба перевірити, – сказав Пугач.

Ведмідь поглянув у барліг і завмер від несподіванки: Книги Природи на лаві не було.

– Як це воно так? – розгубився він. – Була тут. Я ж її бачив. Вчора ще зайчатам читав біля барлогу. Куди вона могла подітись?

Кедрівка не втерпіла і стала кричати:

– Проспав Книгу Ведмідь! Проспав!

– Та перестань кричати! – відмахнувся від неї Пугач. – Не заважай нам працювати. Ведмедю, згадай, хто приходив до тебе вночі?

– Ніхто, – відповів Ведмідь. – Я б почув. У мене дуже чутливий сон.

– Я вірю тобі, – сказав Пугач. – Але Книги ж немає? Хто і коли її взяв, ми не знаємо. А знайти її треба, бо всім велика біда буде. Скликай звірів і птахів. Оголошуй спільне зібрання на Великій Галявині.

Ведмідь так і зробив.

Зібралися звірі та птахи на Великій Галявині, шумлять, непокояться, питають одне в одного:

– Що сталося?! Що за така пильна справа, заради якої нас зібрали?

Але тут з'явився Ведмідь і всі затихли.

Ведмідь витримав паузу і оголосив:

– Слухайте всі! Сьогодні вночі зникла Книга Природи. Хто її взяв, хай негайно поверне. Без цієї книги ми всі пропадемо.

Оголосив так і чекає, хто ж відгукнеться.

Ніхто не відгукується. Мовчать звірі і птахи, налякані страшною звісткою.

Ведмідь повторив своє оголошення.

І знову – тиша.

Раптом поміж натовпом тоненько пропищала Землерийка:

– Дядечку Ведмідь! Дядечку Ведмідь! Сьогодні я бачила якусь книгу у Борсука. Може то і є Книга Природи?

– Де Борсук? – заревів Ведмідь. – Хай вийде до мене.

Борсук не вийшов: на Великій Галявині його не було.

Побігли звірі за Борсуком, привели його й поставили перед Ведмедем:

– Ось він! З книгою!

Ведмідь роздивився Борсука і, побачивши у нього книгу, впізнав її. Це була саме Книга Природи.

– Борсуче, – суворо запитав Ведмідь. – Чому ти не з'явився за викликом?

– Проспав я. Мої борсученята захворіли – всю ніч над ними сидів, тільки під ранок заснув... От і проспав.

– Та-ак! – незадоволено проревів Ведмідь. – А книгу де взяв?

– Цю? Я її знайшов. Підібрав увечері біля барлогу. Валялася на землі. Думав, нікому не потрібна.

Ведмідь грізно блиснув очима:

– Хто дозволив тобі взяти книгу? Хто?!

Борсук не відповів.

– Гей, Пугаче, – махнув лапою Ведмідь. – Оглянь-но книгу, чи всі сторінки на місці?

Пугач підлетів до Борсука і погортавши Книгу Природи сказав:

– Тут не вистачає трьох аркушів: там де про бджіл, Сороку і кедрі.

– Борсуче! – заревів Ведмідь. – Говори, куди ти ці сторінки подів?

– В норі вони. Де ж їм ще бути? – відповів Борсук.

– Борсученятам на них спати тепло, от я вирвав і підмостив...

– От негідник сякий-такий! На громадське добро зазіхнув? Та я тобі... Негайно неси їх сюди!

Борсук збігав додому, приніс аркуші і віддав Ведмедю. Той роздивився їх, розрівняв і простягнув Зайцеві:

– Візьми, куций. Дві сторінки вклей, а про Сороку не треба. Набридла вона своєю тріскотною всьому лісові. Без неї обійдемося.

Але Пугач заперечив йому:

– Не можна викидати сторінку про Сороку, без неї Книга Природи буде порушена.

Ведмідь пошкріб лапою потилицю, подумав і невдоволено поглянув на Пугача.

– Добре, – сказав він Зайцю. – Вклей і Сороку, якщо вже без неї не обійтись. Хай скрекотить. Я хіба що – потерплю.

Коли Книгу Природи було відновлено, Ведмідь підняв її над собою і урочисто проголосив:

– Ось вона яка, дивіться – ваша Книга Природи!

І тут сталося неймовірне. Над Великою Галявиною, кружляючи, задзижчали бджоли, вони поверталися в свої будиночки-вулики. В лісі почулося знайоме скрекотіння Сороки. А поряд з Галявиною зазеленіли, здавалося навіки всохлі, кедри.

– Ура! – закричали всі звірі та птахи, радіючи, що все скінчилося добре.

ЯК ЗВІРІ ПОКАРАЛИ ВОРОНА

Жив у лісі білий Ворон. Настирливий та цікавий. Прокинеться зранку і увесь день не дає звірям спокою. Літає по лісі, чіпляється до всіх, про все розпитує та допитується. Все йому треба знати!

Обрид він звірям своєю настирливістю. Стали вони уникати Ворона, ховатися від нього. Але хіба від ворона сховасься? Сяде він на найвище дерево та й дивиться навкруги. Побачить когось – і одразу до нього. А там ну випитувати: куди? навіщо? чому?

Вирішив якось Заєць дістатися до городу – моркви насмикати. Став через кущі пробиратися: може не помітить його Ворон. Та куди там – помітив! І підлетів одразу:

- Ти чому не по стежині йдеш?
- А мені навпростець ближче, – збрехав Заєць.
- Куди ближче?
- До городу. Моркви треба насмикати.
- А де твій город?
- А тут, за лісом.
- А чому за лісом? – не змовкав Ворон.

Заєць йому відповідав-відповідав, стомився вже, а Ворон ніяк не відчепиться, летить поряд і розпитує – чому та нащо.

Зовсім пропав настрій у Зайця. Розхотілося йому й за морквою іти. Скочив він убік і в нору до Єнота сховався.

А Єнот саме стояв біля нори, грівся на сонечку і позіхав солодко.

Ворон до нього:

- Єноте, ти чому тут стоїш?
- Зарядкою хочу зайнятися.
- А навіщо?
- Щоб здоров'я своє зміцнити.
- А що, воно в тебе погане?
- Та ні, не скаржуся.
- А навіщо тоді тут стоїш?

Єнот занервував:

- Я ж тобі сказав: зарядку робитиму!
- А нащо?

Відпало в Єнота бажання робити зарядку. Махнув він на Ворона лапкою і теж у нору забрався.

Стали Єнот і Заєць думати як відучити Ворона від його дурної звички. І придумали.

Зранку Єнот вибрався з нори, скупався в озері, ліг на галявині і живіт під сонячне проміннячко підставив.

Ворон – тут як тут. Підлетів і питає:

- Ти чого тут лежиш, Єноте?
- Сохну. Скупався і чекаю, коли моя шубка блищати почне.
- А де купався? В озері?
- Ні, у Ведмедя в діжці.
- А чому не в озері? – здивувався Ворон.
- Так від води ж блиску на шубці не буде. Я в дьогті купався.
- Він же чорний! – зморщився Ворон.
- Який ти нетямущий, – похитав головою Єнот. – Дьоготь чорний, поки ти в ньому купаєшся та поки

він на тобі не висохне. Як полежиш трішки на сонечку, він і випарується. Шубка тоді буде чиста-чиста! І блищатиме. Сам подивись, чи є на мені дьоготь?

Ворон підійшов до Єнота, обійшов його, обдивився. Посмикав шерсть на ньому, з одного боку та з другого, і здивувався: дьогтю ніде нема. Чудасія!

– А якщо мені скупатися в дьогті, крила також блищатимуть? – поцікавився він.

– Ще й як! – пожвавився Єнот. І раптом злякано шикнув на Ворона: – Тільки тихше! А то Ведмідь почує. Він просив нікому про дьоготь не говорити. Це його таємниця. Дивись не розбавкай нікому!

– Не турбуйся, – сказав Ворон. – Я не з балакунів. І одразу заметушився:

– Єноте, ти вже пробач, полеж тут один. Я скоро повернусь.

І полетів до Ведмедя.

А Ведмідь тим часом поміж вуликів ходив: мед збирав.

– Ведмедю! – гукнув до нього Ворон. – В тебе дьоготь є?

– Є. В діжці стоїть.

– А навіщо він тобі?

– Як навіщо? – здивувався Ведмідь. – Колеса у воза змащувати, щоб не рипіли і бджіл не лякали, коли вулики з місця на місце перевозжу.

Ворон зазирнув у діжку і сказав Ведмедю:

– Я хочу скупатися в дьогті.

– Ти що?! – закричав Ведмідь. – Не можна в дьогті купатися! Не можна!

«Зрозуміло, – подумав Ворон. – Жадібний Ведмідь. Гляньте, як розшумівся: Не можна! Не можна! Значить, можна».

Подумав так і каркнув до Ведмеда на все горло:

– Мені не можна, а Єноту можна?!

Та й пірнув у діжку.

Випірнув і, задоволений, прилетів на галявину сушитися.

– Молодець! Добре скупався, – похвалив Єнот Ворона. – Тепер лежи, а я побіжу, бо вже обсох. Прощай!

Ворон залишився один. Сидить на галявині і сушиться. Чекає коли дьоготь почне з крил випаровуватися. А дьоготь не випаровується, підсихає і залишається на перах. До вечора він увесь висох, і став Ворон чорний, як вуглина.

Побачив таким його Пугач і запитав:

– Хто це тобі наравив у дьогті скупатися?

– Єнот. Сказав, що у мене крила блищатимуть.

– Єнот одурив тебе, – сказав Пугач. – Піджартував над тобою. Тепер ти назавжди залишишся чорним.

Образився Ворон на всіх, забрався в лісову гущавину і став там жити. І рідко тепер вилітає звідти: соромиться своєї чорноти.

А звірі задоволені, що ніхто до них більше з дурними питаннями не чіпляється.

ХТО НАЙДОБРІШИЙ

Зібралися якось дикі звірі й птахи з усього лісу, щоб вирішити: хто найдобріший на світі. Ведмідь, який відкривав збори, першою запитав Лисицю.

– Ось ти, Лисичко, скажи: ти – добра?

– Та-ак! – з запалом відповіла та. – Я така... така буваю добра!

– Особливо зранку, коли качок на озері ловиш, – обізвався Єнот, що сидів поруч.

Лисиця ображено скочила на ноги:

– Єноте, ти не вихований!

– Добре, не ображайся на нього, – усміхнувся Ведмідь. – Єнот тобі правду сказав. Ти ж дійсно качок ловиш.

Лисиця ображено фиркнула і відвернулася:

– Ти сам у нас дуже добрий!

– А що? – пожвавішав Ведмідь. – Може й так. Це з якого боку подивитися.

– З якого боку не дивись, а кігті все одно гострі, – сказав усміхаючись, Єнот.

Ведмідь незадоволено насупився:

– Ти, Єноте, дійсно не вихований.

– Зате він правду сказав! – одрубала Лисиця.

– Можливо, – буркнув Ведмідь і суворо поглянув на Єнота.

Всі припинили, чекаючи сварки.

Але обійшлося гараздом. Ведмідь заспокоївся і знову запитливо глянув на звірів:

– То хто ж поміж нас найдобріший? Може ти, Вовче?

– Е ні! Тільки не він, – заперечив старий Орел. – Вовк злий! Він кровожерніший ніж я!

– Неправда! – закричав Вовк. – Я добрий! Сам інколи дивуюся, від кого у мене ця доброта.

– Від поросят яких ти на фермі крадеш, – підказав Єнот Вовкові.

Той від образи аж підстрибнув:

– Ну, Єноте! Це вже занадто...

– Сядь! – рикнув Ведмідь на Вовка.

Вовк одразу перестав ображатися і сів на місце.

Стали звірі пропонувати інших кандидатів. Але ніхто з них не пройшов. Орел був запропонував Єнота, але Ведмідь заперечив:

– Ні! Язикатий дуже!

Тут Єнот встав і сказав:

– Я думаю, що найдобріший у нас – Заєць.

– А що? – стрепенувся Ведмідь. – Про нього ніхто нічого поганого не чув. Заєць дійсно добрий!

– Правильно! – закричали і звірі, й птахи. – Він найдобріший на світі! Ура йому!

Але тут втрутилася Сорока.

– Який же він добрий? – сказала вона. – Він же зайченят своїх покинув. Залишив їх у полі самих і гуляє.

– Це правда, куций?

Заєць збентежився і неспокійно завовтузився на траві.

– Ах ти, ж! – розлютився Ведмідь. – Прикинувся добрячком і сидиш тут вухами клапаєш? Біжи негайно до своїх зайченят! Бачити тебе не хочу.

Пішов Заєць.

Ведмідь провів його поглядом і голосно зітхнув:

– Видно, ніхто не знає, хто ж таки найдобріший на світі.

– А давайте у Вітра спитаємо? – запропонував Пугач. – Він по всьому світу літає, все на світі бачить – хай скаже.

Покликали звірі і птахи Вітра. Прилетів він, вислухав їх уважно і відповів:

– Найдобріша у світі – Земля!

– А чому ж так? – запитав старий Орел. – Поясни?

– Тому, що вона про всіх піклується. Всім допомагає. І всіх однаково любить. Якби не було Землі, то і вас би на світі не було.

Сказав і полетів далі.

– Вітер правий – вигукнув Ведмідь. – Найдобріша у світі – Земля!

– Слава Землі! – Закричали всі звірі і птахи. Вони дуже зраділи, бо ж нарешті дізналися, хто найдобріший на світі.

ДІДУСЬ ГОРОБЕЦЬ НА ІМ'Я ЧІК

З давніх-давен люди і горобці – хороші сусіди. Але ніхто не знає напевне, коли зародилася ця дружба. Навіть старий горобець Чік.

Скільки він себе пам'ятає, завжди був біля людини і жив у її будинку під дахом. Чік і всі горобці в окрузі ніколи не розлучалися зі своїм безкрилим сусідом. Навіть на зиму не летіли на південь, як це роблять багато птахів.

Зимою горобцям жилося тяжко. Але поряд була людина, яка підгодовувала їх чи то зерном, чи то крихтами хліба. Потім приходила весна і ставало тепло. Тепер уже горобці піклувалися про людину: оберігали її від комарів та усілякої мошкар. Вони любили свого сусіда, і пишалися тим, що він також двоногий, як і вони.

— Людина — це великий горобець, — говорив Чік молодим горобцям. — Тільки без пір'я, і літати не вміє.

— А куди в неї поділося пір'я? — питали горобці Чіка. — Вона їх що, повищипувала?

— Ні, вона народилася голою.

— Ми теж були голими. Але ж потім обросли пір'ям.

— Ви — інша справа, — терпляче пояснював Чік. — У вас шкіра тонка, ніжна. А у людини — вона товста, груба. Через неї пір'я не може пробитися назовні.

— Дідусю Чік! — не вгавали горобці. — У неї хвоста немає. Мабуть, кішка видерла.

— Що ви, горобчики! — засміявся Чік. — Кішка тут ні до чого. Людина безхвоста від народження.

— Справді?! А ми думали...

Горобці щодня прокидалися рано. Людина ще ніжилась у своєму ліжку, а вони вже носилися

понадвір'ю і ловили комах. Коли людина виходила на зарядку, комарів уже ніде не було. Людина підставляла своє обличчя сонцю і усміхалась.

– Дивіться, це вона вам усміхається! – говорив Чік горобцям.

– Бачимо, дідусю Чік, бачимо! – відповідали горобці і голосно цвірінькали.

Так і жили, люди і горобці, в дружбі, не сварячись і допомагаючи один одному.

Але одного разу сталася неймовірна річ. Був сонячний літній ранок, горобці святкували день народження дідуса Чіка. Зібралися на зеленій травичці біля будинку і так голосно розцвірінькались, що перервали людині сон.

– Гей, ви! – крикнула вона з вікна. – Перестаньте шуміти! – Але ніхто її не почув, і шум не стихав.

– Он ви як! – розгнівалася людина і кинула в крикунів старим черевиком.

Горобці ледве встигли відскочити, але дідуся Чіка черевик усе-таки зачепив і пом'яв йому пір'я на хвостик.

Образилися горобці на людину і полетіли жити в ліс.

Сподобалося їм у лісі. Дерев, зелень усюди, багато комарів, мушви, жучків та гусениць різних: їж собі донесхочу.

Живуть собі горобці, ні біди, ні горя не знають.

Та незабаром Чік став помічати, що не всі горобці повертаються до ночі у свої гнізда. Що не день, то один, чи два горобці десь пропадуть. Затурбувався

старий Чік: може до людини повернулися? Перевірив – немає їх там. То де ж вони? Запитав у Сороки і почув страшну відповідь:

– Це Яструб їх краде. Він тепер кожного дня обідає горобцями.

– Як можна таке чинити! – розсердився Чік. – Я до Пугача полечу, поскаржуся. Хай він покарає розбійника!

– Пугач тобі не допоможе, – сказала Сорока. – Він не наважиться порушити Закон Лісу. Тут кожен сам себе захищає.

Засумував Чік: не впоратися йому з Яструбом, і допомогти ніхто не допоможе. Хіба що людина? Але вона далеко, і вони ж самі полетіли від неї. Як бути?

А молоді горобці жмуться до нього, тривожаться:

– Дідусю Чік, страшно нам. Переловить нас Яструб. Пропадемо ми, дідусю Чік!

Шкода стало Чіку горобчиків. Він ще трохи подумав і запитав:

– А як там воно людині без нас живеться?

– Погано. Комарі їй зовсім життя не дають. Геть схудла та виснажилась бідолашна.

– Треба до неї повертатися, – вирішив Чік. – До людини Яструб не поткнеться, побоїться. Отже, ми там будемо в безпеці.

І горобці повернулися до рідного дому.

З того часу, хто не питає у горобців, чи полетять вони знову в ліс, горобці завжди відповідають.

– Ні. Нам без людини погано. І їй без нас теж не солодко!

КАЗКА ПРО ВЕЛИКОГО ВЕРБЛЮДА І МАЛЕНЬКОГО ВЕРБЛЮДИКА

Жили в пустелі верблюди – великий і маленький. Великий Верблюд був лінивий і жадібний. Він сидів удома, а маленький Верблюдик щодня приносив йому смачну траву. Той з'їдав усю траву сам, ще й сварив Верблюдика:

– Мало приніс. Давай, неси ще!

Верблюдик щоразу тяжко зітхав і знов йшов шукати їжу.

Одного разу, зранку, великий Верблюд повідомив:

– Сьогодні підемо в пустелю разом. Ти збиратимеш колючки, а я собі прогуляюсь.

Вийшли вони з дому і пішли в пустелю.

Ідуть день, другий, третій. Зголодніли вже, а нічого їстівного ніде немає. Піднявся Верблюдик на найвищий піщаний бархан, щоб роздивитися навколо. Дивиться, трава вдалині зеленіє. Він зрадів, і бігом туди. Тільки хотів поїсти свіжої зелені, а великий Верблюд як крикне на нього:

– Не смій чіпати! Це моя трава!

Відігнав Верблюдика від зеленої трави, з'їв усю і говорить:

– Тепер спочивати будемо.

Ліг на гарячий пісок і заснув. А маленький Верблюдик сидить і плаче від голоду. Пролітала повз нього Ластівка, почула його плач, запитала:

– Чому ти плачеш, Верблюдіку?

– Як же мені не плакати, – відповідає Верблюдик.
– Я їсти хочу. Великий Верблюд всю траву з'їв, а мені нічого не залишив.

– Не плач, я допоможу тобі, – сказала Ластівка. – Чекай мене тут!

Полетіла вона додому і розповіла своїм подружкам про голодного Верблюдика. Шкода їм стало бідолашку, полетіли вони на зелене поле, нащипали трави якнайбільше і принесли Верблюдику.

– Ось тобі травичка – їж!

Тільки Верблюдик потягнувся до травички, великий Верблюд як закричить на нього:

– Не смій чіпати мою травичку!

Відігнав його від травички, з'їв її всю і говорить:

– Годі без діла тинятися, треба в дорогу рушати.

Пішли верблюди далі.

Ідуть вони по піску – вже не знають, який день, пити їм хочеться, а води ніде немає. Зійшов Верблюдик на найвищий піщаний бархан, роздивився навколо і побачив струмок. Зрадів і побіг до нього. Тільки хотів напиться, великий Верблюд як крикне:

– Не смій пити мою воду!

Випив сам усю воду і каже:

– Тепер і спочити можна.

Ліг і міцно заснув.

А маленький Верблюдик посумував-посумував і вирішив: «Втечу я краще від нього, а то ще чого

доброго від голоду помру». – І побіг по пустелі, куди очі дивляться.

Довго він біг. Вибився з сил, впав на пісок і гірко плаче.

Пробігала повз нього дика Курочка, запитала:

– Ти чому плачеш, Верблюдику?

– З голоду помираю. Трави ніде не можу знайти.

– Ой, біда яка! Куд-кудах! – закудкудакала Курочка. Потерпи трішки. Я зараз яйцем тебе пригощу.

Знесла Курочка яйце, зварила його в гарячому піску, від шкаралупи обчистила і Верблюдику дала:

– Тепер не помреш?

– Помру. Без травички мені не вижити.

– Ой, горе! Ой, горе яке! – затужила дика Курочка.

Пролітали повз них журавлі. Почули кудкудакання Курочки, опустилися поряд, питають:

– Що трапилося, Курочко?

– Біда у нас! Ой, біда! Вербрюдик з голоду помирає. Трава йому потрібна.

– Ми врятуємо його, – сказали журавлі Курочці. Принесемо траву. Чекайте нас тут.

Полетіли вони за травичкою. Принесли, поклали перед Верблюдиком:

– Це тобі. Їж на здоров'я!

Наївся Верблюдик трави, підвівся на ноги і каже журавлям:

– Мені б ще водички попити.

– А ти іди по он тій стежині, говорять журавлі. – Побачиш велике дерево, а біля нього – Струмочок. Він і напоїть тебе водицею.

– Дякую! – сказав Верблюдик і побіг до Струмочка. Побачив його і зрадів:

– Привіт, Струмочку! Дозволь мені напиться твоєї водички!

– Пий скільки хочеш, – відказав Струмок. – У мене водичка чарівна: нап'єшся – одразу сильним станеш!

Напився Верблюдик води і став сильним та дужим.

Подякував він Струмочку та лишився біля нього жити.

А великий Верблюд прокинувся, дивиться – маленького Верблюдика немає. Налякався дуже, заходився його шукати. Бігав-бігав по пустелі і не знайшов.

Погано Верблюду одному в пустелі. Ні трави, ні води знайти не може. Пропав би він, та на своє щастя зустрів дику Курочку. Пожаліла вона його і повела до Струмка.

Побачив великий Верблюд маленького Верблюдика, опустився перед ним на коліна і став просити у нього пробачення.

– Пробач його, Верблюдику, – сказали Струмочок, ластівки, журавлі і дика Курочка. – Він більше не буде тебе ображати.

– Добре, – погодився Верблюдик.

– Дякую! – зрадів великий Верблюд і залишився жити у нових друзів.

Він більше ніколи не лінувався і не був жадібним. Став роботящим і добрим Верблюдом.

ДОБРА ЧАРІВНИЦЯ

На околиці одного містечка стояв красивий цегляний будиночок. В ньому жив залізничник з дружиною. У них був маленький син Андрійко, який дуже любив казки. Одного разу батько прочитав йому казку про добру Чарівницю. Відклав книгу набік і сказав:

– У кожної людини є своя добра Чарівниця. Вона береже її від усіх бід.

– І в мене теж є добра Чарівниця? – здивувався Андрійко.

– Так.

Хлопчик озирнувся довкола.

– Де ж вона, тату? – запитав він. – Тут її немає.

Батько усміхнувся і підкликав сина до вікна.

– Вона зараз он за тим лісом. Бачиш? Біля великих гір у своєму палаці спочиває.

Звісно він пожартував, але хлопчик сприйняв це всерйоз і вирішив познайомитися зі своєю Чарівницею. Дочекавшись, поки батько пішов на роботу, а мама – на город, він подався до лісу, і далі стежиною у напрямку гір.

Біля старого дуба він зустрів Білку. Вона несла великий білий гриб. Андрійко привітався з нею і запитав, чи не бачила вона його добру Чарівницю.

Білка подумала і сказала:

– В нашому лісі її немає.

– Неправда, – сказав Андрійко. – Вона живе у палаці біля великих гір.

– Не знаю, не бачила її там. Запитай у Їжачка, може, він бачив.

Але Їжачок і чути не чув про добру Чарівницю і порадив хлопчику звернутися до Пугача.

Довго йшов хлопчик по лісі і, нарешті, прийшов до дерева, на якому сидів Пугач. Зрадів, підбіг до нього і гукнув:

– Доброго дня, дядечку Пугач! Я шукаю свою добру Чарівницю. Вона живе десь тут, біля гір. Допоможіть мені її відшукати.

Пугач відкрив очі, клацнув дзьобом і сонно промимрив:

– Тут її немає, хлопчику. Твоя добра Чарівниця живе в твоєму будинку. Повертайся додому і побачиш її.

– Але тато сказав що вона живе тут, біля гір!

Пугач похитав головою:

– Вона не живе біля гір.

– Як же це так? – розгубився хлопчик.

Тут у нього за спиною почувся чийсь шиплячий голос:

– Я твоя Фея, хлопчику.

Андрій озирнувся і побачив величезну Змію. Вона згорнулася в кільце, підвела голову і уважно дивилася йому в обличчя.

– Підійди ближче, хлопчику, – зашипіла Змія. – Я хочу придивитися до тебе.

– Не підходь до неї! – запугував з дерева Пугач. – Це не Чарівниця! Це Змія! Вона тебе вб'є!

Андрій злякався, розвернувся і чимдуж побіг геть від страшної Змії.

Він біг, сам не знав куди, не вибираючи дороги, а коли зупинився, щоб перевести дух, зрозумів, що заблукав. Де знаходяться гори, він тепер не знав. І пішов туди, куди ноги несли. Знесилившись, ліг на землю і заснув тривожним сном.

Прокинувся він від того, що хтось його кликав:

– Андрійку! Де ти?! Відгукнись!

Хлопчик прислухався і впізнав мамин голос.

– Мамо, я тут! – закричав він, схопився на ноги і побіг їй на зустріч.

Мати підняла його на руки і міцно притиснула до грудей.

Коли вони повернулись додому, Андрійко сказав татові:

– Ти, мабуть, помилився, тату. Добра Чарівниця не живе біля гір. Пугач сказав, що вона у нас вдома. Давай пошукаємо її?

Тато посміхнувся і підвів його до матері:

– Ось твоя Чарівниця, синку, – дивись!

– Мама?! – здивувався хлопчик і відразу ж заяснів від щастя. Обійняв маму і, притиснувшись до її грудей, сказав:

– Мамо, ти – моя найдобріша Чарівниця у світі!

ЧОМУ В ЧАПЛІ ДОВГІ НОГИ

Це тепер у чаплі довгі ноги. Колись вони в неї були короткі. Жила вона з давніх-давен біля озера. Була з усіма ввічлива і добра. Плавати вона не вміла, але озеро любила: годинами сиділа на його березі і милувалася своїм відображенням.

Одного разу до неї підпливла Жаба і незадоволено проквакала:

– Ти чого тут сидиш? Лізь у воду і плавай!

– Я не вмію плавати, – сказала Чапля.

– А навіщо ти тоді сюди ходиш? – здивувалася Жаба.

– Дивитися у воду, – відповіла Чапля.

– І що ж ти бачиш у воді?

– Своє красиве відображення.

– Ква! – на все озеро квакнула Жаба. – Це ти красива? Шия довга, а ноги короткі. Довготелеса, а з короткими ніжками – ось ти яка!

Жаби підхопили її слова і хором стали дразнити Чаплю:

– Довготелеса, а з короткими ніжками! Довготелеса!

Чапля образилась і втекла в очерет.

З того дня почалося для неї жахливе життя. Варто було їй наблизитися до берега, жаби тут як тут. Побачать її і кричать на все озеро:

– Довготелеса, а з короткими ніжками! Довготелеса!

Спокою не було Чаплі від цих жаб.

– І чого ти панькаєшся з ними, сусідко, – говорили їй гуси. – Надавай їм стусанів і вони перестануть дратуватися.

– Що ви, що ви? – махала крильми Чапля. – Битися – не гарно! – І терпіла кривдників.

Так тривало декілька днів.

Якось зранку, коли всі ще спали, вона прийшла до озера і стала дивитися у воду. Навколо було тихо, спокійно, ніхто не тривожив Чаплю. Вона сиділа, милувалася своїм відображенням в озері і... задрімала.

Жаби потихеньку підкралися до неї і затягли у воду.

Сон у Чаплі відразу пропав. Злякалася вона, забила крилами по воді, вириваючись. Але жаби міцно тримали її за короткі ніжки і тягли під воду.

– Рятуйте! Топлять! – відчайдушно закричала Чапля.

Гуси почули крик сусідки і прилетіли на допомогу. І тут почалося. Гуси тягнуть Чаплю до себе, жаби – до себе: міцно тримають її за короткі ніжки і тягнуть в глибину озера.

Ледве вирвали її гуси у жаб, винесли на берег і поклали на землю. І тут Чапля помітила, що ноги у неї стали довгі та тонкі.

Заплакала Чапля від горя.

А жаби не заспокоїлись. Корчили в озері страшні обличчя, квакали і дражнили її:

– Довготелеса! Довготелеса!

– Он ви як! – розсердилась Чапля. – Ну, стережіться!

Скочила на свої тепер вже довгі ноги, зайшла сміливо у воду і почала довбати кривдників своїм гострим дзьобом.

Жаби злякалися – і врозтіч.

З того дня Чапля увесь час проводить біля озера. Ходить по міліні і ганяється за жабами: не може пробачити їм давньої образи.

КОГО БОЇТЬСЯ ЗМІЯ

В темному лісі під великим сірим каменем жила Змія. Удень вона лежала в норі і солодко дрімала. Скоро набридло їй сидіти в темряві. «Піднімусь я нагору, – вирішила вона. – На білий світ подивлюся і з'їм що-небудь смачненьке».

Виповзла з-під каменя, дивиться: сонечко світить, трава зеленіє довкола, а на деревах птахи співають. «Як красиво!» – прошепотіла Змія. Але відразу насупилась, не можна їй радіти. Змії завжди повинні залишатися злими.

Повзе по лісу і злиться на сонечко, на траву зелену та на птахів лісових. Приповзла до невеликого озера. А там рибки плавають, граються поміж собою. Одна – до самого берега підпливла.

– Ага, спіймалась! – зашипіла Змія. – Зараз я тебе з'їм!

А рибка на дно пірнула.

Змія стриб в озеро, та куди там? Не наздогнати їй рибку. Наковталася Змія води, ледве на берег виповзла. Бачить, на дереві пташка сидить і пісеньку співає. Підповзла Змія до дерева, підняла голову і зашипіла:

– Ага, спіймалась! Зараз я тебе з'їм!

Злякалась пташка, стала просити Змію:

– Не їж мене. Пожалій моїх маленьких пташенят. Пропадуть вони без мене.

Але Змія і слухати її не хоче.

– Спускайся до мене, – шипить вона пташці. – Або я твоїх пташенят проковтну!

Розгубилась бідолашна пташка, не знає що робити.

– Не вір Змії! – крикнув Метелик, що сидів поряд на квітці. – Вона тебе не спіймає. У неї немає крил. Лети звідси мерщій!

Пташка послухалась Метелика і полетіла з дерева геть. Розсердилася Змія не Метелика.

– Он ти який?! – зашипіла вона. – Заважати мені надумав? Зараз я тебе проковтну!

Стала вона підстрибувати вгору, щоб схопити Метелика. Підстрибувала-підстрибувала, а спіймати його так і не змогла.

Поповзла Змія далі, коли біжить назустріч Їжачок.

– Ага, спіймався! – зашипіла Змія. – Зараз я тебе з'їм!

– Спробуй, – сказав Їжак. Згорнувся в клубочок і покотився на Змію. Підкотився і голками бух її, бух! А голки у нього гострі. Так і вганяються в довге тіло злої Змії. Боляче їй. Злякалась вона і поповзла від Їжачка, щоб якнайшвидше і якнайдалі.

А Їжачок не відстає, котиться поряд і голками її коле:

– Ось тобі! Ось тобі!

Ледве врятувалась від Їжака зла Змія. Забралась у свою нору під каменем і лежить ледь жива, не ворушиться навіть.

А Їжачок додому побіг.

– Ура! – кричали йому у слід всі птахи, риби і метелики. – Слава хороброму Їжачку!

З того часу зла Змія і всі інші змії бояться Їжака, як вогню. Дуже вже колючі в нього голки.

НЕСЛУХНЯНИЙ СТРАУС

Раніше на землі не було ні птахів, ні звірів, тільки трава і дерева росли навкруги – їх створив небесний Творець. Потім Він вирішив населити її тваринами. Створив птахів і звірів, наділив їх різною зовнішністю, кольором і кожному визначив, де йому жити.

Страуса він наділив міцним дзьобом, сильними крилами і довгими ногами. Запишався Страус. Вирішив, що йому нічого не буде, якщо він порушить встановлений Творцем порядок, і полетів в інші краї дивитися на світ.

Летів він, летів і побачив на дереві Мавпу.

– Гей, – крикнув він до неї, – лети зі мною!

– Не можу, – відповіла Мавпа. – Не вмію я літати.

– Це ж дуже просто! – сказав Страус. Схопив Мавпочку за хвіст і запустив її в небо. Підлетіла вона високо над деревами і вниз у болото впала. Замалим не розбилась, вибралася звідти ледь жива, і швидко в ліс, якнайдалі від Страуса.

А він полетів далі. Летить і бачить, біля річки Бегемот пасеться, мухи над ним літають. Опустився поряд і говорить до Бегемота:

– Стій тихо, не ворущись, я зараз мух битиму. Націлюся в муху на голові Бегемота і вдарив її сильним дзьобом. А Бегемот – брик, і на землі лежить, товсті ноги на всі боки розкидав.

– Е, брате, а ти, бачу, боягуз! – сказав Страус. – Добре, лежи, не буду тобі заважати.

І полетів над полем.

Швидко стомився і сів відпочити біля озера. Жаби помітили незнайомого птаха і у воду від страху пірнули.

Походив Страус біля озера, відпочив і додому повернувся.

А він полетів далі. Летить і бачить, біля річки Бегемот пасеться,
мухи над ним літають. Опустився поряд...

А вранці знову в інші краї полетів.

І так кожного дня подорожував.

Сподобалося йому бувати у сусідів. З'явиться в небі над територією мавпочок і ну кричати на весь голос:

– Гей, кого навчити літати?

Мавпи почують – ховаються. Він – до Бегемотів:

Бегемоти теж розбігаються хто куди.

А він вже над озером летить, страх на Жабок наводить.

Стали звірі боятися Страуса. А йому це в радість. Літає над ними і в їхні справи втручається. Нікому не дає спокою.

Поскаржилися звірі Творцю на Страуса. Викликав Той неслухняного птаха до себе і суворо запитав:

– Чому мій наказ порушив? Навіщо сусідам заважаєш?

Страусу нічого на те відповісти.

Творець йому знову:

– Нащо мавпочку образив? Мало дух з неї не вибив?

– Я ж не думав, що так вийде, – відповів Страус

– А гулю Бегемоту на голові нащо набив? Чому знущався над ним?

– Ну що ти! – заперечив Страус. – Це не я, а мухи над ним знущалися. А я їх розігнав. Одну вбив – всі інші й розлетілись.

– А з Бегемотом що сталося?

– Він упав. Не витримав укусу мухи і знепритомнів.

– А Жабок навіщо лякав? До того їх бідолашок довів, що вони геть від страху позеленіли!

– Я ж не знав, що вони такі лякливі.

Вислухав Творець пояснення Страуса, подумав-подумав і оголосив:

– Віднині ти зовсім на будеш літати. Таке моє рішення. Іди!

Страус насупився і, образившись, пішов у степ.

Так і ходить він там досі. Все сподівається, що Творець пробачить його, поверне крилам силу і він знову злетить у небо.

КАЗКА ПРО ПУГАЧА

В давні часи Пугач мав дуже хороший зір: він бачив і вночі, і вдень. І ніколи не спав.

Птахи заздрили йому, захоплювалися його здатністю ніколи не спати.

Пугач ніколи не літав на полювання. Навіщо самому добувати собі їжу, якщо поряд друзі – Ворон і Сойка, у яких завжди можна смачно поїсти. Він харчувався у них по черзі – що вдень, що вночі. І був задоволений. А Ворону і Сойці одні незручності від його постійних відвідин. Особливо нічних. Тільки ляжуть спати, Пугач тут як тут. Доводилось підніматися з ліжка, потемки годувати гостя і чекати, коли ж той піде, а зранку летіти на полювання.

Стомилися Ворон і Сойка від нічних відвідин Пугача. Вирішили не приймати його більше. Змовилися як і що робити, зачинилися ввечері у своїх будиночках і лягли спати.

Прилетів Пугач до Ворона попоїсти. Постукав у двері, а у відповідь – тиша.

– Гей, сусіде! – покликав він Ворона. – Це я, Пугач. В гості до тебе прилетів. Відкривай, посидимо, чайку поп'ємо!

А за дверима – знову тихо.

Пугач знову затарабанив у двері:

– Відкривай же, Вороне!

– Не можу, – відповів Ворон. – Мене немає вдома.

– Як це? – здивувався Пугач.

– А ось так. Немає – і все.

– Цікаво, – ще більше здивувався Пугач. – Якщо тебе немає вдома, то хто ж зі мною розмовляє?

– Мій голос.

– А ти де?

– Відсутній.

«Може, його дійсно немає вдома? – подумав Пугач. – Та ну його, цього Ворона. Полечу до Сойки, там і наїмся досхочу».

Прилетів Пугач до Сойки, постукав і став кликати її:

– Гей, сусідко! Приймай гостя! Обідати будемо!

А Сойка мовчить. Розізлився Пугач:

– Відповідай, сусідко! Ти вдома?

– Ні, – відповіла Сойка.

– Не сміши мене. Ти ж зараз зі мною розмовляєш?

– Це не я.

– А хто ж?

– Мій голос.

– Як?! І в тебе він сам по собі? Ну і ну! – вигукнув Пугач і, занепокоєний, помчався до Орла, щоб розповісти йому про біду, яка сталася з Вороном і Сойкою.

Орел вислухав його і, позіхаючи, сказав:

– Вони, мабуть, на сонці перегрілися. Тому так і сталось. Нічого, це пройде.

Сказав – і заснув.

Пугач махнув на Орла крилом і полетів у ліс. Сів на сучок і задумався.

Тут до нього підлетів Сич і питає:

– Чому такий сумний сидиш, Пугаче?

Пугач зітхнув, і поглянув на Сича:

– Ворон і Сойка голоси загубили.

– Та не загубили вони голоси, – засміявся Сич. – Просто не хочуть приймати тебе вночі. Ось і придумали цю байку з голосами. Не висинаються вони через тебе. Зрозумів?

– Он воно що, – сказав Пугач. – А я тут за них хвилююся. Ну що ж, раз вони через мене не висинаються, треба їм допомогти. Хай ніч стане довшою і вони зможуть відпочити.

Злетів Пугач з дерева, і помчав до сонця. Надумав закрити його своїми крилами і продовжити ніч.

Летів він швидко і, що ближче ставало сонце, тим яскравіше воно світило в очі, тим тепліше ставало повітря. Нарешті, світло і жар стали настільки

сильними, що у Пугача потемніло в очах, а на крилах стало обгорати пір'я.

– Очі мої, очі! Що з ними? – закричав він. – Я нічого не бачу! Нічого!

Покрутився безпомічно в небі і повернув назад. З великими труднощами сів на землю і почав терти лапою очі.

В небі яскраво світило сонце, навкруги було світло і гарно, але Пугач про це не знав: він назавжди втратив денний зір.

Після цього Пугач завжди спав удень. І вилітав зі своєї домівки тільки ввечері. Ні до кого вже не заглядав у гості, ні з ким не розмовляв, літав один і сам добував собі їжу. А там і зовсім пристосувався до нічного життя, бо звук до темряви і тільки вночі добре бачив усе навкруги.

ЯК БОРСУЧОК У КОСМОС ЛІТАВ

Жив у лісі маленький Борсучок. Він дуже любив читати книжки.

Якось мама подарувала йому книжку про космонавтів. Борсучок прочитав її і вирішив: «Треба і мені злітати в Космос, подивитися, який він. Тільки ж як до нього дістатися?»

Думав, думав і придумав.

Прибіг до свого друга Єнотика, який у цей час ловив в озері раків, і сказав:

– Пішли зі мною, Єнотику. Зараз ми з тобою в Космос полетимо!

– Як полетимо? – здивувався Єнотик. – Ми ж без крил.

– Ну і що? – посміхнувся Борсучок. – Ми і без них полетимо. Пригнемо тополю до землі, сядемо на неї і відпустимо. Вона й закине нас у Космос.

Вибрали вони в лісі найвищу тополю, притягнули верхівку до землі, а сісти на неї не можуть, відпустиш і дерево швидко випрямиться. Комуś треба його тримати, поки вони на гілках усядуться. От морока!

– Давай спершу я полечу, а потім ти, – запропонував Єнотик.

– Добре, – погодився Борсучок.

Ліг Єнотик на тополю животиком донизу, і Борсучок відпустив дерево. Рвонулося воно, розпрямилося, і Єнотика вгору підкинуло. Покрутився він у повітрі та на землю і впав. Тут одразу скочив на ніжки і злякано видихнув:

– Не вийшло!

– Сам винен, – сказав Борсучок. – Ніжками метляв, швидкість уповільнив. Тепер я полечу. Тримай-но дерево міцніше!

Але він також не зміг залетіти в Космос. Пролетів над лісом і в мурашник упав. Ледве на ніжки звівся: вдарився сильно.

– Ну що, бачив Космос? – запитав Єнотик, коли знайшов свого друга біля мурашника.

– Ні, – відхекнув Борсучок.

– Чому?

– Не встиг. Хтось відразу мене униз потягнув.

– І ти бачив його?

– Кого?

– Того, хто тебе вниз потягнув.

– Ні.

– Он як?! – здивувався Єнотик. – Ну, гаразд! Зараз ми дізнаємось, хто це такий був. – Повернувся до зеленої стіни лісу і гукнув: – Гей, хто тут є, покажися!

Та з лісу до звірят ніхто не вийшов.

– Боїться він нас, – сказав Єнотик. – Ну то й нехай. Давай ще спробуємо полетіти.

– Давай.

До самого обіду звірята штурмували небо, але марно: в Космос так і не потрапили.

Стомившись, вони пішли додому. Борсучок розповів мамі про невдалі спроби полетіти і запитав:

– Мамо, як ти думаєш, хто не пустив нас у Космос?

– Земля, – відповіла мама. – Вона має силу тяжіння, і подолати цю силу дуже важко. Тільки люди можуть це зробити, завдяки своїм космічним кораблям.

Борсучок уважно вислухав маму і, тяжко зітхнувши, сів обідати. Потім пішов у ліс і проходив там до вечора.

А вночі, уві сні, він побачив Космос. Легко і вільно літав Борсучок у його безкінечних просторах, милувався золотим розсипом зірок і був невимовно щасливий.

ЯК БОРСУЧОК ДОПОМІГ КРОТИКУ

Прокинувся якось вранці Борсучок і вибіг на галявинку зарядку робити. Дивиться, а з-під землі невідоме звірятко вилізло. Сіло біля нірки і сидить, до чогось прислухається.

– Ти хто? – запитав незнайомця Борсучок.

– Кротик, – відповіло звірятко. – А ти хто?

– Борсучок. Я тут живу.

– А я під землею живу, рию тунелі, – сказав Кротик. – Приходь до мене, подивися!

– Не можу. Темно у вас під землею, світла немає.

– А воно мені й не потрібне, – сказав Кротик.

– А навіщо ти тоді на сонечко виліз? – здивувався Борсучок.

– На Соловейка подивитися. Він дуже гарно співає. А роздивитися його – який він – все-одно не можу. Зір у мене слабкий.

Борсучку стало шкода бідолашного Кротика. «Допоможу йому», – вирішив він про себе, а вголос сказав: – Чекай на мене тут, нікуди не йди, а я тобі окуляри принесу. Попрошу їх у дядька Бобра.

Але Бобер йому відмовив:

– Не дам окуляри! Вони мені самому потрібні.

Засмутився Борсучок і понуро побрів назад.

Гукнув його з дерева Пугач, розпитав, чому він такий сумний, що таке трапилось і мовив:

– Я тобі допоможу.

Піднявся у своє дупло і витяг звідти окуляри.

Борсучок узяв їх і, радіючи, прибіг до Кротика:

– Ось, тримай!

Кротик вдягнув окуляри, глянув на дуб і весь просяяв від щастя:

– Бачу Солов'я! Ось же він, зовсім поряд, на гілці сидить – мале-енький такий! Дивися!

– Бачу, – кивнув головою Борсучок.

З того дня вони стали друзями. Зранку, як тільки почне небо світлішати, вони вже поруч на галявині: сидять і солов'я слухають.

І так кожного дня.

Та от одного разу соловей перестав співати. Затурбувалися звірята:

- Що трапилось? Може він окулярів злякався?

Прибіг Борсучок до Пугача за порадою. А той вислухав його і заперечливо похитав головою:

– Наші окуляри тут ні до чого. Є інша причина. Солов'ю тепер не до пісень: у нього в гнізді пташенята з'явилися, за ними догляд потрібен.

– Значить, співати він більше не буде? – запитав Борсучок.

– В цьому році вже ні, не буде, – сказав Пугач.

– Шкода, – зітхнув Борсучок і подався до Кротика, щоб розповісти йому цю сумну новину.

ЯК БОРСУЧОК ПІРНАВ У ОЗЕРО

Одного ранку, Борсучок вирішив сходити до озера. Вийшов з будиночка і пішов до води.

Іде і чує, як хтось біля озера голосно рахує:

– Раз-стрибок, два-стрибок, три-стрибок.

«Цікаво, хто це там?» – подумав Борсучок і закрокував швидше. Підійшов до берега та й побачив Жабку. Чемно привітався з нею і запитав:

– Чим це ти займаєшся?

– Вчуся стрибати по суші, відповіла Жабка. – Дивися як уже виходить! – І пострибала берегом, квакаючи: – Раз-стрибок, два-стрибок, три-стрибок...

Повернулася до нього і запитала:

– Ну, що скажеш?

– Молодець! Здорово стрибаєш. Ти здібна.

– Ще й яка здібна! Я і плаваю швидко. А ти вмієш у воді плавати?

– Ні, не вмію, – зізнався Борсучок. – Ще не навчився.

– То навіщо час гаяти? Лізь у воду і вчись!

– Не можна мені. Мама буде сварити.

Жабка презирливо квакнула:

– Ква, боягуз який.

– Не боягуз, – сказав Борсучок.

– Боягуз, якщо води боїшся!

– Не боюсь!

– Боїшся, боїшся! Я ж бачу! Ніколи в житті не наважишся стрибнути у воду!

– А от і стрибну! – почав злитися Борсучок.

– А от і ні. Духу не вистачить!

Борсучок розізлився та й плиг у озеро. І відразу ж каменем на дно пішов.

Що було потім та скільки він пробув у воді, борсучок не пам'ятав. Очунявся тільки в хатині у Бобра.

– Як я тут опинився? – запитав він, побачивши господаря.

Бобер усміхнувся:

– Жабці спасибі скажи, що мене покликала. Не було б її поряд, потонув би ти, брате. Ну, гаразд, вставай! Там на тебе вже мама чекає. Та й мені на берег потрібно: треба запаси харчів на зиму готувати.

– Як же ми вийдемо звідси? – розгубився Борсучок. – Тут виходу немає.

– Є, – сказав Бобер і відкрив у підлозі ляду: – Пірнай!

Хвилина купання і вони опинилися на суші.

Мати обняла синочка і повела його додому. А він озирнувся, побачив Жабку і посварився на неї лапкою.

ЯК У БОРСУЧКА З'ЯВИЛАСЯ ВЛАСНА ЛУНА

Гуляв одного разу Борсучок лісом і побачив старий колодязь. Заглянув у нього і гукнув:

– Угу-гу-у-у-у!

А йому з глибини хтось:

– ...гу-у-у-у!

– Ой! – злякався Борсучок. – Хто це там? І голос знайомий... Мабуть, це Єнотик туди провалився. Треба рятувати друга.

Прибіг додому, знайшов мотузку і до виходу! А на порозі Єнотик стоїть, усміхається.

– Як?! – здивувався Борсучок. – Ти вже тут?

– Так. Раків тобі приніс.

– Де наловив? У колодязі?

– В якому колодязі?! – здивувався Єнотик. – В нашому озері!

Борсучок полегшено зітхнув і, поспіхом, розповів про бідолаху, що сидить у колодязі

– Треба допомогти йому, – підтримав друга Єнотик. – Побігли скоріш туди!

Прибігли вони до закинутого лісового колодязя і почали діяти. Прив'язали до верхівки берези мотузку, натягнули її. Вхопився Єнотик за мотузку і став потроху спускатися в колодязь. А Борсучок допомагав йому опускатися, все більше пригинаючи берізку до землі.

Спуск проходив як слід.

Але раптом Борсучок випадково наступив на колючку і, зойкнувши від болю, випустив мотузку з рук. Берізка рвонулася вгору і викинула Єнотика з колодязя. Він пролетів над Борсучком і з плюскотом бовкнувся у калюжу. Вискочив і напався на Борсучка:

– Ти що, заснув?

– Вибач, – сказав Борсучок. – Я не навмисне. Колючка в лапку залізла. – І, кривлячись від болю, запитав: – Ну, як він там, у колодязі?

– Не знаю, – відповів Єнотик. – Я не бачив його. Мабуть злякався і в воду пірнув.

– Це погано. Так можна і потонути.

Тут Борсучок побачив Пугача і до нього:

– Дядечку Пугач, зачекайте! Допоможіть нам одного бідолаху з колодязя витягти.

– А хто там? – запитав Пугач.

– Не знаю.

Пугач глянув у колодязь, прислухався і, нічого не почувши, зітнув плечима:

– Там нікого немає.

– Є, – заперечив Борсучок. – Я зараз покличу його. Гей, там, у колодязі! Ти живий?!

– И-и-ий! – почулось звідти.

– Чуєш? Він – там!

– Це ж луна! – засміявся Пугач. – Ти свій голос почув. Він відбився від стінок колодязя і назад повернувся. Це твоя луна, Борсучок.

– Ура! – закричав Борсучок. – У мене виявляється є луна!

...– Гей, там, у колодязі! Ти живий?!

Єнотик нічого на те не сказав. Стояв збоку, насупившись.

– Що сталося? – запитав Борсучок. – Чому ти засумував?

– У тебе, виявляється, є луна. А у мене – ні.

– І в тебе буде! Завтра пошукаємо інший колодязь і знайдемо твою луну!

– Правда?

– Правда. Сам в цьому переконаєшся.

Єнотик перестав сумувати і обійняв друга.

ЯК БОРСУЧОК КОРОПІВ УПІЙМАВ

Приснився якось Борсучкові сон, що він в озері двох коропів піймав. Прокинувся від радості, але коропів не знайшовши і знову заснув.

А вранці прийшов до нього Єнотик. Борсучок напоїв його чаєм і розповів про пійманих риб.

Єнотик зрадів.

– Ух ти! – підскочив він. – Сам упіймав?

– Так. Як побачив, відразу стриб в озеро – і за збра! Схопив, і на берег.

– Молодець! – похвалив Єнотик Борсучка. – Давай їх тепер поділимо. Одного я візьму, а другого – ти.

Борсучок розгубився:

– Немає їх у мене!

– Як немає? Сам же казав, що піймав коропів.

– Мало що я казав! Немає і все!

Єнотик образився:

– Он ти який! Жадюга! Не буду з тобою дружити!
Тупнув ніжкою і вибіг на вулицю.

Борсучок наздогнав його і почав вибачатися, але Єнотик і слухати нічого не хотів. Йшов і ображено вигукував:

– Це ж треба! А ще другом прикидався!

Почув їх Пугач, прилетів і став розпитувати:

– Що трапилось? Чого ви розшумілися?

– Я вночі двох коропів упіймав, – пояснив Борсучок. – Ну... коли спав, а Єнотик тепер кричить: «Ділись!» А де я йому цих коропів візьму?

– Він упіймав їх і з'їв, щоб зі мною не ділитися! – заперечив Єнотик. – Він – скупердяй!

Пугач весело розсміявся:

– Не їв він коропів, Єнотику. Вони на ранок самі зникли.

– Зникли?! – здивувався Єнотик. – Вони що, вранці зникають? Як це?

– Зараз поясню, – сказав Пугач. – Справа в тім, що Борсучок упіймав їх не насправді, а уві сні. Сон йому такий приснився. Зрозумів?

– Сон?

– Так.

Єнотик здивовано поглянув на Борсучка:

– Так і сказав би, що сон такий бачив. А то нахвалявся тут: «Я двох коропів упіймав!»

– Пробач, – винувато пробубонів Борсучок.

– Я теж не кращий, – зітхнув Єнотик. – Розсердився на тебе ні за що!

– Годі вже, забудьмо про це, – усміхнувся другові Борсучок, радий, що вони помирились, і що Єнотик на нього більше не сердиться.

ЯК БОРСУЧОК І ЄНОТИК ПОТОВАРИШУВАЛИ З ЛИСЕНЯМ

Прийшли якось рано-вранці Борсучок і Єнотик до озера. Відпочити і наловити раків. Чують, наче позаду чийсь кроки. Озиралися – а це Лисеня.

Підійшло воно до них і сказало:

– Доброго ранку! Я прийшов попросити у вас раків.

– Хитрий який! – одразу розсердився Єнотик. – А ти їх ловив?

Лисеня зніяковіло і тихо сказало:

– Я не вмію їх ловити.

– А що ти взагалі вмієш робити? – єхидно запитав Єнотик.

– Вмію ніч напускати, – примруживши очі, відповіло Лисеня. – Хочете, зараз темно буде?

– Як, прямо зараз? – злякалися звірята.

– Так.

– Е ні! – рішуче заперечив Борсучок. – Ніч нам зараз ні до чого. Хай буде день.

– Добре, – погодилось Лисеня. – Дасте раків, не стану робити ніч.

Довелося друзям ділитися з ним раками.

Набрало Лисеня раків побільше і подалося додому.

Дуже сподобались йому раки. І стало воно приходити до озера щоранку. Побачить звірят і починає їх лякати:

– Зараз буду робити ніч!

Борсучок і Єнотик його відмовляють. Раків самі пропонують, тільки б день до вечора зберегти.

Та скоро обридло їм ловити раків і віддавати їх Лисеняті. І вони йому сказали про це.

– Он як! – образилось Лисеня. – Ну постривайте, зараз я вам ніч робитиму! – і міцно замружило очі: – Ну що, темно стало?! Злякалися?! Не видно вам сонечка, правда?

Друзі здивовано презирнулися.

– Чому ж, – озвався Єнотик. – І сонечко видно, і світло навкруги.

– Як це? – схвилювалося Лисеня і швидко розплющило очі. – Справді, світло. А чому? Я ж таку темну ніч зробив!

– Ти її собі зробив, – сказав Борсучок. – Закрив очі і тобі стало темно. Це не ніч. Справжня ніч не така! Справжня ніч – це коли хоч розплющиш очі, хоч заплющиш, а все одно темно.

– А може це якась інша ніч? – засумнівався Єнотик. – Давайте у Пугача запитаємо.

Прибігли вони до Пугача. Вислухав він їх і сказав:

– Ніч буває тільки один раз на добу. І настає вона тому, що наша Земля постійно літає навколо сонечка і навкруг себе обертається. Яким боком повернеться до сонячного проміння – там буде день, а з іншого боку в цей час – ніч.

– А хіба не сонечко по нашому небу ходить? – здивувався Борсучок.

– Ні. Це Земля навколо крутиться.

– Дідусю Пугаче, – втрутилось у розмову Лисеня, – виходить, що моя ніч не справжня?

– Це не ніч, маля, це гра в піжмурки.

– А я думав, що ніч вмію робити, – зітхнуло Лисеня і розплакалось: – Тепер ви мене хвальком будете дражнити!

Борсучок почав його заспокоювати:

– Не плач, не будемо.

А Єнотик запропонував:

– Приходь завтра вранці до озера. Ми тебе навчимо раків ловити.

– Справді? – схлипнуло Лисеня.

– Справді. Приходь і побачиш – це зовсім не складно.

Лисеня втерло сльози і довірливо посміхнулося звірятам.

ЯК ЗВІРЯТА ЗНАЙШЛИ ОЛЕНЯЧІ РОГИ

Прибіг якось навесні Єнотик до Борсучка і з порога почав його квапити:

– Збирайся швидше. Там такі роги валяються!

– Де?

– Біля осикового гаю. Я випадково наткнувся на них. Побігли, сам побачиш.

Помчали вони що сили до осикового гаю.

Сорока побачила звірят і полетіла за ними.

Прибігли звірята до гаю.

– Ось, дивись, які вони великі! – сказав Єнотик.

Борсучок оглянув роги і задумливо промовив:

– І хто їх тут загубив?

– Олень, – сказала сорока. – Він вчора проходив тут. Я бачила.

– А ти не помилилась? – спитав Борсучок.

– Ні.

– Тоді розшукай його і скажи, щоб швидше прийшов сюди. – Він ще раз поглянув на роги, і стурбовано сказав другу: – Треба їх до дерева прив'язати. Так краще буде. Ти поки що постій тут, а я за мотузкою збігаю.

І поспішив додому.

А коли повернувся назад, ні рогів, ні Єнотика не знайшов біля гаю. Тільки Кротика зустрів.

– А ти чому тут? – здивувався Борсучок.

– Роги охороняю, – відповів Кротик. – Єнотик мене попросив.

– А де він?

– На озері, раків побіг ловити.
– А роги де? – спитав Борсучок.
– Біля гаю десь валяються.
– Немає їх біля гаю, – сказав Борсучок і нахмурився.

Тут з'явився Єнотик обвішаний раками. Побачив Борсучка і знітився:

– Я тільки на хвилинку відійшов. Не втримався.
– Ех ти! – дорікнув Борсучок Єнотику. – Прогавив роги. Що ми тепер Оленю віддамо – твоїх раків?

Єнотику стало соромно. Він хотів вибачитись, але не встиг: з гаю вийшов Олень.

– Кликали?
– Дядьку Олень, вибачте нас, – засмучено мовив борсучок. – Ми хотіли віддати вам роги, а вони кудись пропали.

– Так он воно що! – усміхнувся Олень. – Не турбуйтеся. До літа у мене нові виростуть. А ті, які я скинув, лісник підібрав і поніс. Я бачив його в лісі. Прощайте!

І Олень зник у лісі.

Борсучок повернувся додому, сів на лаву і полегшено зітхнув. «Як добре, що я без рогів, – з радістю подумав він. – Без них легко і зручно в лісі бігати».

ЯК БОРСУЧОК ДОПОМАГАВ РЯТУВАТИ ЄНОТИКУ ЙОГО ДУШУ

Прийшов одного разу Борсучок до Єнотика, щоб зранку зарядку разом робити, той сидить на траві біля будиночка, голову опустив і тяжко зітхає.

– Що сталось, Єнотику? – стривожився Борсучок.

– Біда, – відповів Єнотик. – У мене душа в п'яти пішла.

– Коли?

– Зранку. Я вийшов з будиночка, а Ворон як каркне мені у вухо. Я так і брякнувся відразу на землю. І Ворон сказав, що в мене душа в п'яти пішла.

– Треба повернути душу на місце, – сказав Борсучок.

– А як?

– Ти можеш піднятися на ніжки?

– Ти що!!! Я ж душу роздавлю!

– Тоді ось що, – сказав Борсучок. – Треба багато води випити. Душа і впливе в груди.

Приніс він відро води з озера. Єнотик всю її випив і ротик лапкою витер:

– Смачна!

– Може ще принести?

– Не треба. Нікуди більше. Животик так роздуло, що дихати важко.

– Нічого, потерпи, це скоро пройде.

Присів Борсучок поряд з другом, почекав трохи і спитав:

– Ну що, потекла вода в п'яти?

– Ні. В животику тримається.

– А ти допоможи їй. Сильно лапками надави на животик, вона і потече в ніжки.

Єнотик спробував – не вийшло.

– От вперта, – пробурчав Борсучок. – Не тече. Ну, гаразд. Спробуємо душу колючкою злякати.

Став він колючкою колоти Єнотику в п'яти. Єнотик повалився на спину і давай кричати:

– Ой-ой-ой!

– Що, вискочила вже? Так? – зрадів Борсучок.

– Ні, не вискочила.

– А нащо кричиш, як ошпарений?

– Боляче ж! Тебе б так поколотити!

– Гаразд, – сказав Борсучок. – Без колючки обійдемося. Давай, ставай головою на землю і ніжками в повітрі дригай. Душа не втримається в п'ятах і в груди звалиться.

Єнотик став на голову і енергійно замахав ногами вверх-вниз.

Тут Ворон звідкись прилетів. Опустився поряд і спитав:

– Що ви тут робите?

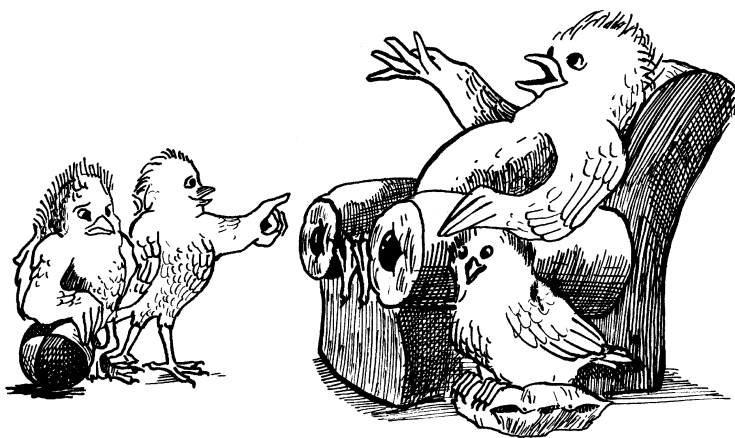
– Єнотику душу на місце ставимо, – відповів Борсучок. – Сам же сказав, що вона у нього в п'яти пішла.

— Це ж я пожартував! — засміявся Ворон. — Так говорять всім, хто злякається.

Єнотик почув, що сказав Ворон, скочив на ніжки і радісно закричав:

— Ура! Я врятований! У мене душа не боягузлива!

ЗМІСТ

ЯК МИШЕНЯТКО ЗУПИНЯЛО ЧАС...	ст. 3
ЯК МИШЕНЯТКО НОСИЛО БАБУСІ ПИРІЖКИ...	ст. 5
ЯК МИШЕНЯ РЯТУВАЛО СОНЕЧКО...	ст. 9
ЯК МИШЕНЯТКО ВЧИЛОСЯ ЛІТАТИ...	ст. 11
ЯК МИШЕНЯТКО ДОПОМАГАЛО ХОМ'ЯЧКОВІ...	ст. 14
ЯК МИШЕНЯТКО ПРОГАНЯЛО ХМАРКУ...	ст. 17
ЯК МИШЕНЯТКО ШУКАЛО ЗЛОДІЯ...	ст. 21
ЯК МИШЕНЯТКО РОЗГАДУВАЛО ТАЄМНИЦЮ...	ст. 23
ЯК МИШЕНЯТКО ДОПОМАГАЛО ХОМ'ЯЧКОВІ ЛІКУВАТИСЯ...	ст. 25
ЯК МИШЕНЯТКО ОБГОРОДЖУВАЛО РІПКУ...	ст. 27
ЯК МИШЕНЯТКО ХОТІЛО СТАТИ СХОЖИМ НА ХОМ'ЯЧКА...	ст. 30
ЯК МИШЕНЯТКО І ХОМ'ЯЧОК ЛИШИЛИСЯ З ЧУЖИМ ХВОСТОМ...	ст. 34
ЯК МИШЕНЯТКО ВОЮВАЛО З ВУЖЕМ...	ст. 37
ЯК МИШЕНЯТКО І ХОМ'ЯЧОК ХОДИЛИ НА КРАЙ ОЗЕРА...	ст. 40
ЯК МИШЕНЯТКО І ХОМ'ЯЧОК ПОЗНАЙОМИЛИСЯ З ВИДРОЮ...	ст. 43
ЯК МИШЕНЯТКО І ХОМ'ЯЧОК ВИТЯГЛИ РІПКУ...	ст. 46
ЯК МИШЕНЯТКО ХОДИЛО ДО ХОВРАШКА НА ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ...	ст. 48
ЯК ХОВРАШОК ГОРОХ СІЯВ...	ст. 52
ЯК ПІВЕНЬ ВІТЕР ЛОВИВ...	ст. 55

ХТО НАЙДОБРІШИЙ

ПРИГОДИ ТРИКОЛІСНОГО ВЕЛОСИПЕДИКА... ст. 59

ЯК ВЕДМІДЬ ЗНАЙШОВ КНИГУ ПРИРОДИ... ст. 66

ЯК ЗВІРІ ПОКАРАЛИ ВОРОНА... ст. 72

ХТО НАЙДОБРІШИЙ... ст. 76

ДІДУСЬ ГОРОБЕЦЬ НА ІМ'Я ЧІК... ст. 78

КАЗКА ПРО ВЕЛИКОГО ВЕРБЛЮДА І МАЛЕНЬКОГО
ВЕРБЛЮДИКА... ст. 82

ДОБРА ЧАРІВНИЦЯ... ст. 86

ЧОМУ В ЧАПЛІ ДОВГІ НОГИ... ст. 89

КОГО БОЇТЬСЯ ЗМІЯ... ст. 91

НЕСЛУХНЯНИЙ СТРАУС... ст. 93

КАЗКА ПРО ПУГАЧА... ст. 97

ЯК БОРСУЧОК У КОСМОС ЛІТАВ... ст. 100

ЯК БОРСУЧОК ДОПОМІГ КРОТИКУ... ст. 103

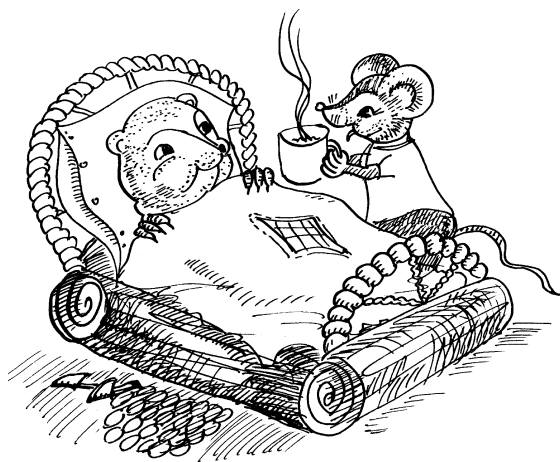
ЯК У БОРСУЧКА З'ЯВИЛАСЯ ВЛАСНА ЛУНА..107

ЯК БОРСУЧОК КОРОПІВ УПІЙМАВ... ст. 110

ЯК БОРСУЧОК І ЄНОТИК ПОТОВАРИШУВАЛИ
З ЛИСЕНЯМ... ст. 112

ЯК ЗВІРЯТА ЗНАЙШЛИ ОЛЕНЯЧІ РОГИ... ст. 115

ЯК БОРСУЧОК ДОПОМАГАВ РЯТУВАТИ ЄНОТИКУ
ЙОГО ДУШУ... ст. 117

НАМАЛЮЙ МИШЕНЯТКО

НАМАЛЮЙ ЗВІРЯТКО,
ЯКЕ ТОБІ НАЙБІЛЬШЕ СПОДОБАЛОСЬ

Літературно-художнє видання

Іван Полагу́та

Казки про сіре мишенятко та рудого хом'ячка.

Переклад українською та макет:

Юлія КАРПЕНКО

Редактор:

Вадим КАРПЕНКО

Художники:

Людмила КУБАЙ

Олексій КАРПЕНКО

Випуск у світ:

Катерина КУЗЬМЕНКО

Видавець Карпенко Вадим Миколайович

Київ 04210, пр. Героїв Сталінграду 14/44,

тел. 419-89-22, 414-94-93

e-mail: korekta@ukr.net

www.korekta-vk.com

Свідоцтво про реєстрацію суб'єкта видавничої справи

Серія ДК №518 від 05.07.2001р.

Друк цифровий. Надруковано на власному обладнанні.

Підписано до друку 19.11.2014. Зам.№215/02